

sms 'Hitsige Huisvrouwjtjes' naar 6969 (€1,45p.o.b.)

Over de onmetelijke en verzengende banaliteit en absurditeit
van mens, media en maatschappij.

Gedicht van Charles Baudelaire (vertaling)

Wees altijd dronken

Uit: Het spleen van Parijs (1869)

Wees altijd dronken. Daar gaat het om: dat is het enige. Om niet de afschuwelijke last van de Tijd te voelen die je schouders verbrijzelt en je naar de aarde toe drukt, moet je je onophoudelijk bedrinken.

Maar waar aan? Aan wijn, aan poëzie, of aan deugdzaamheid, dat moet je zelf weten. Maar bedrink je.

En als je, een enkele keer, op de traptreden van een paleis, op het groene gras van een greppel, in de sombere eenzaamheid van je kamer, wakker wordt, en de dronkenschap is al verminderd of verdwenen, vraag dan aan de wind, aan de golf, aan de ster, aan de vogel, aan de klok, aan alles wat vliedt, aan alles wat zucht, aan alles wat voortrolt, aan alles wat zingt, aan alles wat spreekt, vraag dan hoe laat het is; en de wind, de golf, de ster, de vogel, de klok, zullen je antwoorden: 'Het is tijd om je te bedrinken! Om niet de gemartelde slaven van de Tijd te zijn, bedrink je, bedrink je voortdurend! Aan wijn, aan poëzie of aan deugdzaamheid, dat moet je zelf weten.'

Enkele zinnen en quasi citaten

De blanke weldoener

Op de vraag waarom Lieke van Lexmond ja heeft gezegd voor de Playboy antwoordde ze dat ze zo gek is op fotografie

De gek wordt verbannen en opgesloten, de dwaze kunstenaar geroemd en geprezen

Fantomtennis

‘Nieuws moet per definitie negatief zijn, positief nieuws is geen nieuws; dat alle schoolkinderen gisteren veilig van en naar huis zijn gegaan is geen nieuws.’
(hoofdredacteur NRC Handelsblad P. Vandermeersch)

‘Voorlopige prognoses en definitieve prognoses.’
(tv-presentator tijdens de verkiezingsuitslag 2010)

Je wordt geboren en in een bakvormpje geperst

Perverse porno

Vegetarisch hondenvoer

‘In North-Korea everything goes synchronised.’
(correspondent CNN, live verslag 65^e verjaardag regime N. Korea)

Help, mijn man is klusser
Help, mijn man heeft een hobby
Help mijn kind is t dik
(tv programma’s RTL4)

‘De bergtoppen zijn zo hoog dat er geen vogel overheen vliegen kan.’
(Nepalese wijsheid over de Himalaya en haar hoogste bergtoppen)

Shampoo-voor-in-laagjes-geknijpt-haar

Er zijn twee dingen die totaal afwezig zijn in elk ziekenhuis:
de enige echte Coca Cola en seks in de ruimste zin van het woord

‘Als je graag schrijver wil worden
dan ben je het blijkbaar niet.’
(Harry Mullisch)

Oefengranaat

Voorwoord

Er is een bolletje in het heelal en we noemen het planeet aarde. Van dichtbij bekeken bestaat de aarde uit zand, water en lucht. Op het zand lopen dieren, in zee zwemmen dieren en in de lucht vliegen dieren. Eén diersoort zet ferme stappen in het zand, het is de frappante Homo sapiens, de o zo verstandige en wijze mens.

In zijn spaarzame en tevens kostbare tijd speculeert deze wijze mens of er nog andere bolletjes in het heelal bestaan; een tweede aardbol met nog eenzelfde mensachtige. Of moeten we, voordat we onze antennes uitzetten naar onbekend gebied, miljoenen lichtjaren van ons vandaan, onszelf eerst maar eens leren kennen? Het banale en absurde van onszelf, mens en maatschappij? Eerst deze kritische introspectie in gang zetten voordat we ons hypothetisch spiegelbeeld begroeten? Is één aardbol met één mensensoort voorlopig niet meer dan genoeg?

Inleiding

Vroeger was het de kunstenaar die de wereld choqueeerde. Nu is het de wereld zelf die op haar beurt de kunstenaar choqueert. De rollen lijken omgekeerd in de loop der tijd. Wat de kunstenaar ook doet alles is al eens gedaan en daarbij is de werkelijke wereld om ons heen vele malen erger geworden. Erger dan een kunstenaar ooit kan verbeelden. De werkelijkheid heeft de kunstenaar ingehaald lijkt het wel.

De maatschappij om mij heen wekt mijn verbazing. De mens en maatschappij lijken meer en meer doorgelicht te zijn van een onoverkomelijke ondoordringbare en vanzelfsprekend geworden gekte en onzin. Deze gekte en onzin zijn verworpen tot norm. Ik ageer ertegen. In deze scriptie zet ik uiteen waarom ik me verzet tegen de gekte en waanzin van mens en maatschappij. Een eenduidig antwoord of oplossing is onwaarschijnlijk. Tegenover mijn maatschappelijke verontwaardiging stel ik mijn desolate landschap met utopisch karakter. Het is een imaginair zelfverzonnen toevluchtsoord. Het heeft een zalvende werking op mijn dagelijkse irritatie.

In deze scriptie komen verschillende facetten, symptomen dan wel elementen uit de omringende maatschappij aan bod die ik als merkwaardig, onzinnig of absurd typeer. Ik vind ze stuk voor stuk opmerkelijk en stel ze ter discussie. En de voorbeelden die ik noem, de symptomen die in deze scriptie aan bod komen, vormen slechts het topje van de ijsberg. Zo is Ivo Niehe met zijn internationale A-klasse vriendenkring en koketterende talenknobbel niet eens aan bod gekomen. Ook de uitverkoop van boeken in de plaatselijke bibliotheek, waar boeken niet per stuk maar per kilo werden verkocht heb ik achterwege moeten laten.

Misschien ten overvloede maar in deze scriptie gaat het niet om de gediagnosticeerde gek of waanzinnige. Niet de geesteszieke tegenover de normale gezonde mens. Niet de dorpsgek of krankzinnige. Het uitgangspunt is de doorsnee mens, doorsnee maatschappij en de gekte en onzin (in haast abstracte zin) die daarmee gepaard lijken te gaan.

De scriptie bevat ook een vorm van zelfkritiek. Ik analyseer en bekritiseer mezelf eveneens. Immers, als het gaat over de media dan heb ik het indirect over de maatschappij. De media vormt de maatschappij. En heb ik het over de maatschappij dan heb ik het onherroepelijk over mezelf. Ik ben de maatschappij.

Het desolate landschap wordt gedefinieerd, geanalyseerd en uitgeplozen. Het alom geprezen toevluchtsoord blijft niet ongeschonden. Het werk wat uit het tweeledige denkproces voortkomt wordt op chronologische wijze uiteengezet – vanaf het begin dat ik op locatie werkte tot aan recentere tijden met het gebruik van krachttermen en allesvernietigende tornado's. Deze chronologie is overeenkomstig met het gehele denkproces, het eerste deel van de scriptie.

Tussendoor komen korte intermezzo's aan bod. Intermezzo's in de vorm van een anekdote. Ze komen voort uit mijn directe omgeving. Ik heb ze allemaal zelf meegemaakt en heb ze zo goed als het kon naar waarheid opgeschreven. Een enige keer is mijn fantasie ermee aan de haal gegaan. De maatschappelijke verontwaardiging laat zich niet enkel kennen met negatieve elementen. De korte intermezzo's maken daarmee een evenwichtige balans tussen negatieve en positieve voorbeelden uit de omringende maatschappij.

De tijd vraagt om enige tegenwerking. De tsunamie aan (reclame-)beelden in de verschillende media is hier een voorbeeld van. De kunstenaar kan deze maatschappelijke omstandigheden haast niet ongemoeid laten. Een kunstenaar zou in deze 'barre' tijden toch in meer of mindere mate in opstand moeten komen. De scriptie is louter subjectief. De lezer verneemt mijn ideeën, opvattingen en overpeinzingen. De lezer kan het roerend eens, oneens of iets daartussenin zijn. Het pretendeert allesbehalve de absolute waarheid te zijn.

Wat betreft de *lay-out* van deze scriptie heb ik het sober willen houden. Sober en eenvoudig. Zelfs de inhoudsopgave en hoofdstukaanduidingen zijn weggelaten. Het hoofdbestanddeel van de scriptie is in één aaneengesloten stuk geschreven omdat het hele denk- en werkproces ook als een voortvloeiend geheel is verlopen. Het is een constant

proces geweest zonder dat daar overduidelijke onnavolgbare delen in te onderscheiden zijn. Afbeeldingen zijn afwezig in dit schrijven. De tekst is op een hopelijk voldoende beeldende wijze geschreven waardoor deze afbeeldingen achterwege kunnen blijven. Tekst met louter mijn ideeën, opvattingen en overpeinzingen. Ik heb dan ook bewust niet gekozen voor een fancy opmaak, glinsterend titelblad of hoge printkosten bij de professionele drukker. Liever een sobere opmaak waardoor de inhoud, mijn ideeën en opvattingen, een grotere rol kunnen gaan spelen en niet overrompeld worden door vette belettering en spetterende plaatjes. Een nietje door een pak getypte A4'tjes volstaat wat mij betreft.

Voor me zie ik groen, naast me is het groen - links iets groener dan rechts. De zon in mijn rug. Bomen vol met blad, de lucht strakblauw met een enkel verdwaald eenzaam wolkje zoals ze in sprookjesverhalen boven het prinsesje zweven. Verder dan het groen loopt een rivier. Nog iets verder zie ik de uiterwaarden waar het zand het water naar voren stuurt. Een enkele gele stip van een paardenbloem, witte waaierachtige bloemstructuren maken de fluitenkruid. Maar de uiterwaarden vertonen menselijk construct, een roestig containerschip passeert en een lelijk vliegtuig doorklieft het luchtruim. Het gras is nat, het irriteert. Een plastic zak voorkomt dat mijn zitvlak net zo nat wordt als het o zo mooie groene gras. Door het mooie, ja zelfs idyllische landschap marcheert een colonne Nordic Walkers met zoveel tussenruimte tussen de individuen dat er ruzie moet zijn geweest voor vertrek. Recreantfietsers met hun ANWB fietskaart stevig vastgeklemd op het stuur willen passeren zonder snelheid te minderen. Eenmaal goed geïnstalleerd, haal ik mijn tekenspullen uit de rugzak en open mijn tekendoos. Klem het papier vast en sprenkel wat water over de verschillende aquarelnapjes. En jawel, daar gaat het flesje water. Het grasbegroeide talud waar ik op zit maakt dat het flesje naar beneden rolt en eenmaal beneden tot stilstand gekomen is het water verdwenen. Het water in het plastic 'Van Gogh'-doosje is alles wat ik heb, daar moet ik het mee doen deze middag. Wanneer ik de eerste streek met penseel wil zetten loopt er een kevertje over mijn papier, precies waar ik een boom wilde planten. Op de achtergrond razen auto's voorbij. Tientallen rijden onopmerkelijk voorbij totdat er eentje zo nodig moet toeteren. 'Is één Van Gogh nog niet genoeg of zo!' schreeuwt de rijder uit het openstaande raam. Een dialoog zou ik zeer op prijs stellen maar de snelheid van de witte bestelbus voorkomt een hoor en wederhoor.

Ik bezoek een ander natuurgebied met een ander landschap. Opnieuw bomen en het gras maar dit keer vergezeld met wat koeien en schapen. Het zijn weidelanden. Een bord vertelt me bij de ingang wat ik allemaal niet mag. 8 plaatjes met 8 verboden. Wat is toegestaan staat niet aangegeven. Ook vreemd trouwens, natuur met een ingang maar dit geheel terzijde. Ik blijf nu staan ook al is het gras niet nat. Ik open m'n rugzak en pak de tekenspullen weer uit. Na een paar aquarellen houd ik het weer voor gezien. De kleuren waren divers en prachtig. De schapen een leuke afleiding in het algehele plaatje. Het landschap blijft enkel mooi maar toch weer niet wat ik echt zoek De hardloper en verdwaalde recreant ben ik vergeten te vermelden maar hadden wat mij betreft thuis mogen blijven. Alleen ben ik het gelukkigst.

Deze doorsnee landschappen zijn niet de landschappen die ik zoek. Deze typeer ik als stereotype en clichématig. Verderop ligt namelijk nog zo'n landschap. Ook met gras en bomen en de rivier loopt er ook langs. Om de hoek nog één en nog één. Inwisselbaar voor elkaar. Natuurlandschappen door de overheid geïnitieerd en door de overheid in stand gehouden. Maar wanneer er een snelweg of nieuwbouwwijk moet komen, verandert het groen net zo snel in grijs. Zonder enige moeite. Deze landschappen vind je ook in reisgidsen of in de Libelle waar een zogenaamd gelukkig gezin zittend op een deken met bijpassende picknickmand staat afgebeeld.

Intermezzo. Onze burens hebben een kat, al een hele lange tijd. De naam doet er niet toe maar de kat is oranje van kleur. Misschien is het een poes trouwens, nooit zo goed op gelet. Ik heb hem overigens al een tijdje niet meer gezien, als ie dood is kan ik niet meer kijken. Ik blijf bij kat. De kat is loom en vet, te dik om een normale kat te zijn. Wordt uitgelachen door zijn soortgenoten. Overdag zit hij buiten; in de ochtend wordt ie buiten gegooid en 's avond is hij pas weer welkom, een parttime straatkat. Op een dag zie ik een bezorgde moedermerel op straat, naast haar een mereljong. Het mereljong is te vroeg uit het nest gevallen vermoed ik. Hulpeloos, hopeloos en muisstil op straat. Moedermerel kent de gevaren, de kat van de burens is er zo een. De kat is gezien. Ze vliegt gestrest van het hopeloze jong naar het nest en weer terug. De vette, lome, slome kat heeft het mereljong in haar vizier, een lekker en makkelijk maaltje. Ze sluipt er langzaam naar toe maar het kattenlijf geeft niet mee. De buik schuurt over de stenen van de straat. Het oeroude jachtinstinct een tijdje terug verloren. Het mereljong heeft een geluksdag en verdwijnt in het struikgewas.

Het verkiezen van deze clichélandschappen als mijn ideale landschappen, ook al zijn ze mooi maar niet meer dan dat, is hypocriet. Een hypocriete houding van mijn kant, zelfbedrog. Ik wil rust, stilte en soberheid en ga dan zitten op een zogenaamd rustieke plek met uitzicht op passerende obsessieve Nordic Walkers en fietsers die hun einddoel zo snel mogelijk willen bereiken. Waar auto's achter mijn rug voorbij racen, het was immers een lang en recht stuk asfalt waar het gaspedaal naar hartenlust ingedruwd kon worden. Werken op locatie, met de tekenspullen aan mijn zijde, ergens in een prachtig ingepland en hergestructureerd natuurlandschap is leuk en levert fraaie aquarelletjes en tekeningetjes op maar is niet wat ik zoek. Als ik zoek naar landschappen waar mijn voorkeur naar uit gaan, de landschappen die ik voor mezelf als mooi en idyllisch typeer, dan kom ik uit bij het desolate landschap. Het enkel en alleen desolaat zijnde landschap. Een landschap dat hiermee overeenkomt is bijvoorbeeld de uitgestrekte witte zoutvlakte in de Verenigde Staten (Bonneville-zoutvlakte) of het gebied rond de lamgelegde kerncentrale in Tsjernobyl (en het arbeidersdorp Prypjat in het bijzonder). Er was eens een man en die reed al jaren met zijn

rode auto van en naar zijn werk. Onderweg reed hij steeds langs een zoutvlakte, een strak witte vlakte. Steeds fantaseerde hij dat ie een keer zou uitstappen en een eindje de zoutvlakte op zou lopen. Op een dag was zijn laatste werkdag aangebroken. Ik weet niet of het bedrijf failliet was, of ie zijn ontslag gekregen had of dat hij eindelijk met pensioen ging maar de grote dag was aangebroken. Voor de laatste keer reed hij over de weg langs de zoutvlakte. Hij parkeerde zijn rode auto en stapte uit. De eerste stap werd gevolgd door een tweede en hij maakte een wandeling in rechte lijn. Steeds een stap verder van zijn auto, hij keek om en zag zijn bolide staan. Hij liep door tot zijn auto slechts een klein rood stipje aan de horizon was. Hij genoot van het uitzicht, van de eindeloze zoutvlakte. Hij keerde om en liep toen terug naar zijn auto. Halvege besloot hij toch nog even te pauzeren. Dit was zijn droom. Hij wilde er toch nog even van genieten maar de verzengende hitte had hem allang in zijn greep. Van stand tot hurkzit kwam hij al snel op de grond terecht. Het duizelde. Langzaam viel hij weg en kwam weer bij. Viel weg en kwam weer bij. Totdat mensen hem later vonden. Uitgedroogd, doodliggend op zijn eens zo geliefde zoutvlakte met het portier nog open.

De nasleep van de Tsjernobylramp waar de kernreactor ontplofte met grote gevolgen voor mens en omgeving veroorzaakte een uitgestoven gebied met een hoog radioactieve straling. Iedereen werd geëvacueerd. Het is streng verboden daar nog te wonen, op enkele honderden hardnekkige bewoners na is er niemand meer te vinden. De 30-km zone waar de evacuatie is uitgevoerd wonen nog slechts een paar mensen. De rest is aan de radioactieve straling overleden. De evacuatiezone wordt met een sinistere naam 'Vervreemdingszone' genoemd. Laat dat nu net mijn ideale desolate landschap zijn! Prypjat is één van de steden waar vele arbeiders van de kerncentrale in Tsjernobyl woonden. Ook deze stad, die voortijds enorm in bewoneraantal groeide, is nu een volstreekte spookstad geworden. De stad was voorzien van alle benodigdheden en voorzieningen, zo ook een kleine kermis. De beelden van de kermis tonen de tragiek van de ramp maar ook die van de zeer lange nasleep. De gele verf van het reuzenrad bladdert langzaam af, roest heeft allang zijn intrede gedaan. Door het circuit van de botsautootjes groeit struikgewas, het plein wordt eveneens door wildgroei overwoekerd. Volstrekt verlaten. Kijkend naar de foto's van de vervreemdingszone voel je bijna de spanning. Net als de zoutvlakte is de omgeving rond Tsjernobyl een onmenselijk, onbewoonbaar gebied, het landschap dor. Dit is mijn beloofde land.

Een desolaat landschap is mijn mooi idyllisch en ideaal landschap. De definitie uit het woordenboek voldoet volledig aan mijn wensen. 'Definitief verlaten' en 'eerdere aanwezigheid van mensen nu verdwenen'. Terugkeer uitgesloten voeg ik er in gedachte en nu op papier aan toe. Alleen ik in een reusachtig landschap, zonder een andere Homo sapiens-wezen. Het desolate landschap heeft een utopisch karakter en ik besluit er geen concreet landschap aan te verbinden maar de werkelijkheid te laten voor wat ze is. Dit landschap zit in mijn hoofd, dit landschap is een eigen imaginaire creatie. Geen enkel plaatje uit een reisgids of beeld op Discovery Channel komt ook maar enigszins in de buurt bij de overweldigende kracht, onmetelijke schoonheid en kosmische grootsheid van het imaginaire desolate landschap met utopisch karakter in mijn hoofd. Het Nepalese volk heeft daar een mooi illustratieve wijsheid over: 'De bergtoppen zijn zo hoog dat er geen vogel overheen vliegen kan.' Net als de vervreemdingzone rond Tsjernobyl of de onmetelijke zoutvlakte zal het menselijk individu, in mijn desolate imaginaire landschap met utopisch karakter, het onderspit delven. De sinistere duistere sfeer die Tsjernobyl nu uitstraalt, dat je weet dat er het veelvoudige aan straling rondzweeft en dat je na een lange tijd onherroepelijk de fatale dosis hebt opgelopen dat maakt het nog meer mijn ideale landschap. Ook in het desolate landschap voel je de ondergang.

Intermezzo. Laatst ben ik voor het eerst in mijn leven ontslagen, niet van werk maar uit het ziekenhuis. Wachtend op mijn taxi naar huis dood ik de tijd in het restaurantje van het ziekenhuis. Onder het genot van een neppe cola en een stuk appeltaart bekijk ik de mensen om me heen, vooral zij die het ziekenhuis binnenkomen. Al snel valt het me op dat het aantal mensen met amputaties hoger ligt dan het gemiddelde. Niet dat ik het gemiddelde ooit berekend heb of de statistieken toevallig voor mijn neus heb liggen. Nee, het aantal mensen zonder één of meerdere armen of benen was buitengewoon hoog, ook voor een ongevoelende kijker op te merken. Het is amputatiedag! Natuurlijk, de amputatiearts heeft dienst. Al snel fantaseer ik hoe de wachtkamer er uit zal zien bij de amputatiepoli. Verhalen over complicaties aan benen en armen worden met elkaar gedeeld en wie alles mist heeft gewonnen.

Het lijkt een vreemde paradox. Desolaat landschap met utopisch karakter. Desolaat en utopisch. Desolaat en Utopia. 'Welkom in Utopia' zou je niet snel associëren met een vorm van desolatheid. Pracht en praal dat is Utopia, al dan niet vergezeld met ontelbare maagden voor de islamiet die zijn taak op aarde heeft volbracht. Het woordenboek schrijft onder andere bij 'Utopia': 'denkbeeldig', volmaakt gelukkig' en 'droombeeld'. Terwijl desolaat een volkomen verlatenheid inhoudt, waar niemand ooit gelukkig kan en zal zijn, behalve ik in mijn

fantasielandschap. Ik droom van een onmetelijk landschap, van de dorheid, de soberheid en eenvoud. Het leven wat ik voor ogen heb, mijn werkelijke toekomst, mag ook maar al te graag een sober en eenvoudig leven zijn. Mijn voorziene toekomst is een sobere en daarmee Utopia bij wijze van spreke. Het sobere bestaan heeft voor mij een aangename betekenis. Het sobere leven wat ik wil leiden en het desolate landschap in mij hoofd hebben beide een zuinige regelmaat. De zekerheid van de afwezigheid van versiering, opsmuk en andere overbodige dingen. Het desolate landschap in gedachte mag dan misschien kil en uitgestorven zijn maar het is wel de zekerheid van deze kilheid en zuiverheid zover het desolate landschap reikt. Ook het sobere leven heeft zo zijn eenduidigheid in het minimale en simpele. De naïeve zekerheid dat het leven simpel, sober en zonder enige opsmuk is geeft mij een goed en vertrouwd gevoel. De garantie dat de volgende dag of de volgende kilometer in het imaginaire desolate landschap hetzelfde is, stelt mij gerust. Alles is zoals het is, zonder een dubbele bodem, zonder pretenties. Sober, dor maar volstrekt en volmaakt oprecht. De paradox mag er dan taalkundig zijn en door andere mensen als vreemd en tegengesteld aan elkaar worden geïnterpreteerd maar voor mij is het desolate landschap met utopisch karakter het ideale landschap in mijn hoofd met een parallel naar het hopelijk toekomstige sobere en eenvoudige echte leven.

Waarom zocht ik in eerste instantie naar een soort rust in de werkelijke natuur en heb ik later, in navolging van deze recreatieve zoektocht, een imaginair desolaat landschap met utopisch karakter gecreëerd in mij hoofd? Dat imaginaire landschap lijkt, na een vlaag van introspectie, te fungeren als een toevluchtsoort. Een toevluchtsoort uit de realiteit. Uit de maatschappij. Het desolate landschap met utopisch karakter is de remedie, mijn remedie met medicinale werking. Het biedt troost in mijn hoofd; een zalvende werking tegen de hypocrisie, hysterie en waan van de dag uit de omringende maatschappij. De zoektocht en de creatie van een imaginair desolaat landschap is daarmee een tijdsbeeld voor mij, een ontsnappen uit de realiteit. Overigens heb ik in het begin van het hele tweeledige proces onbewust gekozen voor het beeld van een landschap. Geen portret, stillevens of tafereel als beeld. Een landschap moest het worden/is het geworden. De keuze was deels onbewust omdat ik, zo verklaar ik naderhand, niks heb met een stillevens of portret. Beide 'vormen' zitten vast in een bepaald kader. Het portret van het ene oor naar het andere en van kruin tot kin. Een stillevens van top kandelaar tot tafelkleed en van fruitschaal tot doodskop. Een ingeperkt/beperkt beeld naar mijn mening terwijl ik juist een onbeperkte vrijheid en ruimte moet hebben. De maatschappij zou daarom eerder gevat kunnen worden met een stillevens of portret. Het landschap in mijn hoofd garandeert deze vrijheid en ruimte. Als je een hoge uitkijkpost beklimt en je tuurt naar de horizon dan is het makkelijk voor te stellen dat er achter de horizon nog een vrij gebied ligt met eenzelfde uitkijkpost en horizon. Daarachter weer een uitgebreid gebied met weer een horizon enzovoorts. Wanneer je naar links en naar rechts kijkt dan zie je een hele lichte afbuiging van de horizon. Deze afbuiging strekt zich door naar het volgende uitgestrekte gebied. Zowel aan de linkerkant alsook aan de rechterkant. Dat maakt de cirkel rond uiteindelijk. Het desolate landschap wordt daarmee oneindig. Zowel kijkend naar het noorden, als naar het zuiden. Naar het oosten als naar het westen; het landschap in mijn hoofd heeft een vanzelfsprekende onmetelijke oneindigheid. De maatschappij is verstrengeld met de drietal eerder genoemde fenomenen: hypocrisie, hysterie en waan van de dag. Ze zijn alle drie onoverkomelijk en hebben overeenkomstige raakvlakken. Journaalberichten bijvoorbeeld hebben regelmatig een vleugje waan van de dag en worden tegelijkertijd bedolven onder een pak hysterie. Hypocrisie, hysterie en waan van de dag, de drie fenomenen die onder andere de reden zijn voor de creatie van het imaginaire desolate landschap, kunnen enkel worden aangeduid aan de hand van een voorbeeld. De reden waarom deze fenomenen bestaan en wat het doel is of welke onderliggende structuur er aan ten grondslag ligt is nauwelijks te benoemen. Je kunt ze slechts duiden aan de hand van voorbeelden uit de omringende maatschappij. Zoals gezegd hebben vele nieuwsberichten op de televisiejournals een houdbaarheidsdatum van één dag. Een terroristische aanslag met het liefst live beelden van afgerukte ledematen en kermende slachtoffers hebben een aandachtscuur van één misschien twee dagen bij zowel de kijker én redactie. Wanneer er een dader aan te wijzen is misschien drie. De trieste gebeurtenis verdient zeker een week aandacht maar dat wordt niet gegeven of er is simpelweg geen ruimte voor. Protesten, oorlog en andere ellende schreeuwen weer om aandacht. De misère moet net als het journaal zelf ververst worden met de dag. Misschien is het ook ondoenlijk en onmenselijk wanneer alle ellende tot op de millimeter wordt uitgelicht. Ik kan het nu, met een attentiewaarde van één dag maar amper bevatten wat er in de wereld gebeurt. Misschien is het juist goed dat het journaal bedolven wordt onder een pak hysterie en elke trieste gebeurtenis de aandacht krijgt van hooguit één enkele dag. Wanneer het journaal dagelijks ververst wordt blijf je niet hangen in de treurnis maar raak je snel geconditioneerd aan alle wereldse ellende. De schokkende beelden van dode mensen met afgerukte ledematen en plassen bloed op stoffige straten zijn voor mij het toonbeeld van de hysterie. De wereld schreeuwt zo ook het

journaal, ze bericht met hetzelfde geluidsniveau. Redacties staan onder tijdsdruk en weten dat deze schokkende beelden het hardst en het meest doeltreffend zijn bij de kijker. In mijn imaginaire desolate landschap wordt er niet geschreeuwd. Het journaal, in krant of op tv, zou volstrekt eentonig zijn. Het weerbericht stoffig en saai. De journalist, journaallezer(-es), redactie en weerman zouden na een week zelf ontslag nemen. Het eentonige kan tot krankzinnigheid leiden op den duur. Men verkiest liever de hypocrisie, hysterie en waan van de dag van deze maatschappij.

Ik moet trouwens in deze maatschappij blijven. Het imaginaire desolate landschap met utopisch karakter in mijn hoofd blijft namelijk mooi en aantrekkelijk wanneer ik het blijf bekijken vanuit de maatschappij. Hoewel het ideale landschap zich dus enkel in mijn hoofd manifesteert en het een volstrekt eigen creatie is die ik enkel met woorden en beelden kan overbrengen op de ander, blijf ik, mocht het eventueel anders kunnen, toch in deze maatschappij staan. Enkel dan blijft de schoonheid van het landschap gewaarborgd en haar medicinale werking behouden. Het toevluchtsoord bij tijd en wijle om met de huidige maatschappelijke fenomenen om te kunnen gaan. De één doet aan automutilatie en de ander zoekt gestaag naar het hoogst haalbare priemgetal, ik heb een imaginair desolaat landschap verzonnen.

Intermezzo. Starend naar buiten, want de bus staat voor het rode stoplicht, zie ik plots een man in rolstoel eveneens voor het rode stoplicht staan. Vooralsnog weinig bijzonders, privileges bestaan er zelfs voor mensen in rolstoelen niet. Ook zij moeten wachten tot het groen wordt. Het duurt lang, veel te lang. Voor een mens in een gehaaste 24 uur economie duurt wachten voor het stoplicht een eeuwigheid. De man in de rolstoel blijkt zelfs voor een rood voetgangersstoplicht zijn tijd zinvol te besteden. Met snelle bewegingen en kekke moves varieert hij donuts met pirouettes. De man in de rolstoel mag dan gekluisterd zijn tot het zitten in een rolstoel maar wachtend voor een rood stoplicht blijken buspassagiers het minst valide.

Op naar voorbeelden van hypocrisie. Het meest erge fenomeen van het verderfelijke drietal. Een ideaal voorbeeld van hypocrisie en hoe het zich manifesteert is Albert Verlinde. Wat mij betreft is Albert Verlinde de vleesgeworden hypocriet. Mocht er een Oscar voor hypocrisie worden uitgereikt dan heeft hij reeds twee vitrines plus de schouw al helemaal volstaan. Niets is zo erg wanneer hij met het christelijk heilig kruis op zijn borst, de bovenste twee blouseknoopjes expres los, de meest paparazzi-achtige onzin de huiskamers ingeslingerd. Met een prangende waarheid waarbij de meest pietluttige verkondiging uit zijn mond de hoogste prioriteit krijgt en daarmee wereldnieuws lijkt. Over hemzelf wordt nooit negatief bericht natuurlijk. Hij is de boodschapper van het nieuws en waarom zou je jezelf in diskrediet brengen voor een miljoenenpubliek als er genoeg andere potentiële prooidieren zijn. Enkel zijn musicals komen in de uitzending, meneer is ook een verdienstelijk musicalproducent, en worden steevast op een positieve manier belicht. De venijnige opmerkingen worden op dat moment achterwege gelaten. Concurrentproducenten moeten maar afwachten wat de toon is, of eigenlijk hoe negatief de berichtgeving zal zijn uiteindelijk. Geeft niks hoor lieve Albert, we snappen jouw dubbele agenda volledig. De aangeschoven medepresentatoren, die overduidelijk lager in de pikorde zitten, dat merk je meteen- Albert is de afmaker en de rest slechts aangever -, knikken ja en geven geen enkel onvertogen weerwoord. De vorige twee medepresentatoren gaven wel een keer weerwoord en werken nu ergens anders. Zij waren iets te kritisch en vonden bepaalde privé beelden toch echt te privé voor de uitzending, maar Albert Verlinde was een anderen mening toegedaan natuurlijk en toonde de beelden met alle liefde van de wereld. Albert is een tiran zo klinkt het uit de wandelgangen. Hij is de baas zowel voor als achter de schermen. Een woedende alleenheerser tijdens de dagelijkse programmavergadering.

Inbreuk op de privacy wordt met de zogenaamde vraag van het grote, domme publiek vergoelikt. Alles mag uitgezonden worden zolang het publiek het wil, aldus Albert Verlinde. Het ergste is wanneer aan kanker lijdende bn'ers voor de camera worden geslept in de studio of bij hen thuis. Ze stemmen er weliswaar mee in, ze doen zelf mee aan het interview en vertellen openlijk over hun ziekte-toestand, maar dan nog is de hele situatie te pijnlijk en immoreel wat mij betreft. En wat de denken van niet-publieke begrafenissen waar de camera's gewillig inzoomen op de neergaande kist om daarna rouwende nabestaanden in het vizier te nemen hopen op een pingelende traan over de wang bij weduwe of dochterlief. Maar de mensen hebben het recht te weten hoe het gaat met de bijna lijfelijk ter ziele gaande bekende Nederlander. 'De chemotherapie slaat niet meer aan, alle mogelijke opties zijn gebruikt en ook de artsen hebben de hoop opgegeven...' wil de bekende Nederlander nog zeggen maar een reclameblok wordt ingezet.

Ook meent Albert Verlinde dat kijkers in eenzelfde situatie als de doodzieke bekende Nederlander er hoop uit putten wanneer de bn'er zijn verhaal doet op tv. We hebben er dus niet alleen recht op te weten hoe het gaat met Jan, Henk of Britney maar het biedt ook hoop en het mag een helende functie hebben. Wanneer je hoop moet putten uit een verhaal op de tv dan ben je sowieso een hopeloos geval en heb ik weinig

vertrouwen in de toekomst voor diegene, enige realiteitszin kan geen kwaad (fluister ik ook mezelf toe). Ik denk niet dat ook maar één kijker zover gaat dat hij of zij deze onzinargumenten van Albert Verlinde deelt, althans ik hoop dat ze de argumenten niet delen. Het is vooral Albert Verlinde zelf die het allemaal gelooft. Geen enkele kijker is zo in de ban van meneer Verlinde dat hij een uur per dag voor de buis gaat zitten en de chemokuur laat voor wat het is. Hij had veel kritiek op Jomanda en haar praktijken maar doet eigenlijk hetzelfde. Bij Jomanda ging het om de helende *healings* en het geld, bij Verlinde gaat het om roddel, achterklap en kijkcijfers. Het zijn deze kijkcijfers waar het allemaal om draait. Kijkcijfertechnisch scoort een doodzieke bn'er beter dan iemand die zegt dat ie niks heeft en ook niks op de planken heeft staan en eigenlijk niks te melden heeft en zich openlijk uitsprekt over de vraag waarom hij eigenlijk in deze studie zit in het afgrijselijk programma RTL Boulevard. Ik geef toe, Albert Verlinde is goed in hetgeen hij doet. Albert Verlinde heeft de touwtjes goed in handen in het mediapark van Hilversum. Menig soapsterretje of aankomend tv presentator moet halsbrekende toeren uithalen om in de gunst van meneer Verlinde te geraken. Zonder zijn zegen wordt het een moeilijke en lange weg naar succes, haast onmogelijk. Wanneer je toch besluit het te willen maken in Nederland medialand, op tv, hier enkele tips. Maak een baby en stuur de babyfoto's, het liefst nog voorzien van navelstreng, meteen op naar RTL Boulevard. Dat is al 10 punten bij Albert Verlinde. Tip 2: Stap vrijwel meteen daarna in het huwelijksbootje. Geef hem de primeur van het huwelijksaanzoek, laat de trouwjurk sponsoren en laat alles filmen door een filmploeg van RTL Boulevard. Dit levert al snel 100 punten op. De meeste punten scoor je bij Albert, ik spreek over een vorm van onsterfelijkheid, wanneer je je schoonmoeder stiekem om laat leggen. Laat op de begrafenis Albert Verlinde op de eerste rij zitten in de kerk. Hij is zo goedgelovig. Laat het hele afscheidsritueel tot in detail en met groothoeklens filmen. Het biedt geen volledige garantie (want een kritisch vertogen woord kan alsnog dramatisch puntenaftrek betekenen) maar Albert, en daarmee Nederland, smult ervan.

Intermezzo. Het is volle maan. Daar kwam ik achter toen ik de achterdeur opende en de hond buiten liet. Ik werd intuïtief naar buiten getrokken, het vreemde licht in het diepst van de nacht. Zonder na te denken of ik wel naar buiten wilde en waarom ik de nacht in liep, stapte ik samen met de hond de achtertuin in. De maan scheen en prachtige, zachte nachtschaduwen prijken in het diepst van de nacht. Naast de hypocriete praktijken van meneer Verlinde vind ik nog iets anders zorgwekkend omtrent zijn tv programma, misschien zorgwekkender zelfs. Het aantal kijkers en daarmee het aantal tv-minuten dat er dagelijks, wekelijks de woonkamers wordt ingeslingerd op een toon alsof het wereldnieuws is. In de week van maandag 22 november tot vrijdag 26 november worden er in totaal volgens de kijkcijferstatistieken zo'n 5.913.000 kijkers geteld. Per uitzending tel ik 55 minuten zendtijd. Het maakt een totale zendtijd in die week van 325.215.000 minuten. In een doorsnee week wordt er dus meer dan driehonderdvijfentwintig miljoen minuten aan onzin de Nederlandse huiskamers ingeslingerd. Enkel pretentieuze onzin met Albert Verlinde als koning. Ja, ik moet toegeven, ik kijk ook. Met enige regelmaat zelfs, ik geef toe. Maar of ik het leuk vind, of ik kijk met dezelfde interesse als al die anderen dat weet ik zo net nog niet. Mocht het werkelijk zo zijn dat ik het stiekem toch interessant vind en belangrijk, dan is de hiervoor neergeschreven tekst een knap staaltje hypocrisie mijnerzijds. Misschien kijk ik om te zien of er al iets is veranderd. Of Albert Verlinde misschien tot inkeer is gekomen, dat ik net inschakel op het moment dat hij zijn welgemeende excuses aanbied aan het Nederlandse goedgelovige volk. Dat er eindelijk iemand hevig weerwoord geeft, live in de studio, eindelijk iemand die Albert Verlinde eens op zijn plek zet met zijn hypocriete gezever. Daarom kijk ik! Het is de media die mijn maatschappelijke verontwaardiging voor het grootste gedeelte voedt. Tenenkrommend en kokhalzend zijn steeds vaker de gedachte wanneer ik voor de buis zit. En de media voedt niet alleen mij maar ook de rest van welwillend Nederland. De media vertelt wat je moet doen, welk dieet je moet volgen, of je gezond bent en met welke kleren je absoluut niet voor gek loopt deze zomer, herfst, winter en meestal de lente ook nog. Vroeger vertelde de bijbel hoe te leven, nu is het de beurt aan de massamedia hoe de maatschappij en daarmee de mens zijn leven invult. De media bepaalt. Een mediocratie is nakende. Het omgekeerde is ook waar. De media kijkt wat er leeft onder de mensen en maatschappij. Wat is in en wat is uit, wat speelt er en wat wil het volk. De programmamakers pikken hypes en trends uit de maatschappij op en bouwen daarop voort. Zingen en afkraaktelevisie is in. Het volk wil het zien zo blijkt uit de kijkcijfers. Niet één talent show maar we plannen er nog drie voor het komende jaar! Het mes snijdt dus aan twee kanten, een wisselwerking in optima forma. Daarbij is de morele rechtvaardiging gestoeld bij het succes, aldus Marcel van Dam – PvdA icoon en VARA coryfee. Hoge kijkcijfers betekenen dat het programma uitgezonden mag worden, wat de gerenommeerde critici ook zeggen. Er kijken veel mensen dus het heeft bestaansrecht en is hiermee tegelijkertijd moreel aanvaard. Of het enige diepgang heeft, of het een opvoedkundige dan wel educatieve waarde heeft is niet van

belang: kijkcijfers en marktaandeel dat zijn de twee maatstaven van medialand. De morele rechtvaardiging van een programma is geen principe meer maar verworden tot een gevolg.

Marcel van Dam heeft trouwens ook boter op zijn hoofd. Een prachtig illustratief voorbeeld van wat ik bedoel. Een voorbeeld waar hypocrisie en waan van de dag samen gaan. Marcel van Dam droeg bij, daags voor de Tweede Kamer verkiezingen, aan de demoniserende toon omtrent de opkomst en succes van Pim Fortuin. Na de geslaagde moordaanslag op Fortuin wist Van Dam niet hoe snel hij zijn straatje moest schoonvegen. Het zwartmaken en demoniseren van wijlen Fortuin was de schuld van de andere opposanten natuurlijk. De tijd lijkt dit soort hypocrisie te doen vergeten en glad te strijken. Marcel van Dam is nu weer de vermaarde 'rooie rakker' als vanouds, nu vooral op de achtergrond.

Met de leider in het graf was dit het begin van een vreemd en frappant groepje politici. Amateur politici, ingezetenen van de politieke partij LPF (Lijst Pim Fortuin). De Nederlandse politiek werd opeens aangevuld met een stelletje quasi malloten. Lang konden ze niet genieten van hun hoge posities op het pluuche. Alle LPF'ers werden al snel verbannen naar andere oorden, weg uit de politiek. De LPF'ers zetten hiermee echter wel onbedoeld een nieuwe politieke trend in gang. Nu hebben we namelijk te dealen met een tweede generatie frappante quasi mallotige politici: De PVV. Van brievenbuspissers tot een inmiddels afgetreden pornowebsite baas. We raken eraan gewend. Een gevestigde partij als het CDA kan er ook wat van. Fatsoensrakkers noem ik ze. Normen en waarden als loze leuzen. Als er een CDA lid van de Tweede Kamer verschijnt op tv gaan mijn haren recht overeind staan. Ik vind ze eng. Ze lijken me met hun christen democratische ogen te hypnotiseren. Ze hebben overduidelijk allemaal mediatraining gehad, maar wie niet tegenwoordig. Een natuurlijke verschijning is een exotische verschijning geworden. De CDA politicus neemt steevast drie stijlregels in acht wanneer hij of zij op tv verschijnt. Regel één: rechte rug en open lichaamshouding. Regel twee: handjes christelijk, ordentelijk over elkaar. Regel drie: druk te allen tijde jouw standpunt door, ook al wordt je onophoudelijk geïnterrupteerd door de ander. Blijf doorgaan of herhaal desnoods de gehele zin van voor af aan maar zorg in Gods hemelsnaam dat het CDA standpunt over het voetlicht komt!

Intermezzo. Mensen zijn verschrikkelijk, zo ook de mensen in mijn straat. Mijn oom, ome Jan, woont op nummer 12 en veegt dagelijks steevast twee keer de gevallen bladeren op een hoop. Vaak dezelfde bladeren vermoed ik zo, tussendoor waaien ze toch weer op hun plaats. Ome Jan lijkt te vechten tegen de opkomende herfst. Elke dag strijdt hij opnieuw, elke dag veegt hij tweemaaldaags de schitterende herfstkleuren aan de kant, ze mogen niet gezien worden. Misschien streeft hij een hoger doel na, een hoger maatschappelijk doel. Ome Jan veegt uit voorzorg de straat schoon. Herfstbladeren maken de straten glad, zo ook onze straat. De mens kan uitglijden over de gladde herfstbladeren. Maar mensen moeten vallen! Vallen om weer op te staan. Laat ze maar vallen! Ome Jan denkt daar principieel anders over. Nog steeds vermoed ik dat hij de herfst wil bevechten. Ook de buurvrouw op nummer 10 lijkt te zijn aangestoken door het obsessieve vegen van buurman ome Jan. Nog één in de straat met een hardnekkige herfstfobie.

Het is dus de maatschappelijke verontwaardiging die het desolate landschap in mijn hoofd heeft doen ontstaan. De verontwaardiging over vele zaken om mij heen, met de tv als koploper, en de fenomenen hypocrisie, hysterie en waan van de dag al leidraad, heeft mij genoodzaakt een toevluchtsoord te scheppen. Dit toevluchtsoord geeft in zijn imaginaire bestaan hopelijk enige verlichting.

Ik noem het trouwens met opzet maatschappelijke verontwaardiging. Twee andere termen namelijk maatschappij kritiek en maatschappelijk engagement voldeden niet. Maatschappij kritiek vond ik te negatief. Kritiek betekent volgens het woordenboek zowel positief als negatief maar wordt over het algemeen als enkel negatief geïnterpreteerd en als zodanig gebruikt. Maatschappelijk engagement vond ik, behalve dat ik het nauwelijks krijg uitgesproken, te vrijblijvend van betekenis. Het is de verontwaardiging waar het om gaat, het zetten van vraagtekens bij zaken in het alledaagse leven die doorgaans als norm worden gezien. Hierbij gaat het niet eens direct over enkel negatieve zaken, de maatschappelijke verontwaardiging kan ook op een positieve manier mijn wenkbrauwen fronsen.

Aan de hand van enkele voorbeelden heb ik duidelijk proberen te maken dat de media een belangrijk deel vormt van mijn algehele verontwaardiging. De maatschappelijke verontwaardiging kan zich echter in legio verschijningsvormen aan mij voordoen en bestaat niet enkel uit mediagerelateerde onderwerpen. Andere verschijningsvormen van importantie, misschien net iets minder dan de media, zijn producten en reclame-uitingen in de ruimste zin van het woord. Deze twee verschijningsvormen maken veelvuldig gebruik van de middelen manipulatie, verleiding en illusie.

Er zijn honderden verschillende soorten shampoo. De één nog beter dan de andere. Voor elk haartype een andere flacon. De consument koopt zonder een beetje kritisch te kijken. Ze wordt al warm gemaakt bij het zien van de evenzo talrijke reclamefilmpjes. Voor en na Boer Zoekt Vrouw of tijdens de reclameonderbreking van Goede Tijden Slechte Tijden wordt de kijker al verleid de allerbeste shampoo te kopen, nu met vernieuwde formule! Waar wacht u nog op! De volgende dag staat de consument, gisteravond nog in de rol van de kijker, voor het productschap. Het duizelt voor zijn ogen. Zoveel keus. Welke haartype heb ik eigenlijk? Met of zonder bamboescheuten, cactusextract of pijnboompitten? 'Shampoo-voor-in-laagjes-geknipt-haar' wekt vooral mijn verbazing. Ik herhaal: 'Shampoo-voor-in- laagjes-geknipt-haar'. Ja lezer, het bestaat echt. Wanneer je je haar toevallig in laagjes hebt laten knippen door uw kapper dan kun je niet zonder deze ultra moderne hightech shampoo. Deze shampoo weet precies wanneer u liegt of niet. Het goede herkent kapsels die in perfecte laagjes zijn geknipt. Een niet-in-laagjes-geknipte-haar-consument komt bedrogen uit. En terecht! De shampoo glijdt zo van uw haar af, deze shampoo hebben we niet voor niets gemaakt! En natuurlijk bestaat er in dezelfde shampooreeks ook de 'Voor-ieder-haartype-variant'. Die kan iedereen kopen, wat voor kapsel u ook heeft, al dan niet keurig in laagjes geknipt door uw plaatselijke hairstylist. Waarom zou je nog voor het productschap blijven staan wanneer er ook de universele shampoo variant bestaat. Zou die ene echt specifiek zijn ding doen, en daarmee beter zijn dan de andere? Ik koop de 'Voor-ieder-haartype-variant', wel zo veilig wanneer ik halverwege de dag van haartype verander. Ik gebruik 'm elke dag want ook dat staat op de fles: 'Voor elke dag!'. Hoe gaat zo'n bedrijf te werk vraag ik me af. Hoe komt een dergelijk apart product tot stand, en dan bedoel ik vooral de 'Voor-in-laagjes-geknipt-haar-shampoo'. Hoe gaat dat in het begin stadium. De bedenker van het nog niet bestaande product komt op de vergadering, hij is als laatste aan de beurt wanneer al zijn collega's al verschillende ideeën hebben geopperd. 'Voor-in-laagjes-geknipt-haar' zegt ie. Al zijn collega's liggen dubbel van het lachen. 'Ok' zegt de directeur. 'Jij je zin maar als ie dit keer niet aanslaat bij de consument dan lig je er uit. De vorige keer had je ook al zoiets doms bedacht, iets met vegetarisch hondenvoer in blik!'. De klassieke ansichtkaart is ook zo'n ding uit de maatschappij met vreemde trekjes. Via de koop- en verkoopsite van Marktplaats heb ik specifiek een verstuurd ansichtkaart van Zell am See (Oostenrijk) gekocht. De kaart is opgedeeld in 5 stukken. Vier even grote plaatjes plus een ovaal gevormde afbeelding in het centrum van de ansichtkaart. Het zijn allemaal vergezichten, idyllische landschappen. In de ovale afbeelding staan twee lieve kindjes afgebeeld, ze glimlachen en zijn gekleed in authentieke plaatselijke klederdracht. Natuurlijk schijnt de zon. Wereldvrede overal.

Een typische ansichtkaart toont de landschappelijke exotisch ontdekte ruimte. We sturen het kaartje vanaf het vakantieadres, gekocht in de souvenirshop om de hoek. 'Kijk, zo ziet onze vakantiebestemming eruit, dit is ons uitzicht voor de komende twee weken'. Het kaartje wordt gestuurd naar mensen die thuis zijn achtergebleven, niet in de mogelijkheid zijn om juist daar eveneens op vakantie te zijn, niet het geld hebben om of gewoonweg geen zin hebben daar te zijn (zoals ik). Het ansichtkaartje dient, bewust of onbewust, om de loef te steken met de thuisblijvers. 'Wij zijn op vakantie, jullie daar thuis!'

Het getekende zonnetje met enige temperatuuraanduiding moet het hele gegeven van de prettige vakantie nog meer overtuigingskracht geven. Dat de eerste week volledig is verregend, dat je al een drie nachten niet hebt kunnen slapen vanwege de te korte en keiharde matrassen, dat het appartement stinkt en de tv kapot is wordt niet vermeld op de kaart. De vergezichten op de ansichtkaart verraden deze beslommingen niet. Het zou afbreuk doen aan de hele illusie voor het thuisfront en voor henzelf. De zon schijnt, de kinderen in klederdracht lachen vrolijk en de wereldvrede is nabij.

De ansicht kaart refereert aan een utopisch vakantieoord. De vergezichten op de voorzijde van de kaart zijn gekleurd en wekken de illusie van eeuwige zonschijn. Dat de vergezichten nog helemaal niet zijn ontdekt door de toeristen zelf doet niet ter zake. Het kaartje is mooi, jaloersmakend, met mooiere landschappen dan thuis. Dat er thuis, om de hoek, een prachtig natuurgebied te vinden is met in de zomer een prachtige paarse heide hebben ze nog niet ontdekt. Op vakantie, daar is het mooi.

Het kaartje illustreert de illusie van schoonheid, pracht en praal. De plaatselijke natuur is in werkelijkheid sterk vervuild, toeristen geven overlast op allerlei manieren en de oorspronkelijke bewoners van het pittoreske dorpje zijn al lang geleden verhuisd naar rustiger oorden. Hoe vaker het verveelde echtpaar op vakantie gaat hoe meer ansichtkaarten ze versturen naar het thuisfront en hoe groter het (zelf-)bedrog. Hun normale leven is zo verrot en uitzichtloos dat ze hun heil aan de andere kant van de wereld moeten vinden, het sturen van ansichtkaartjes en het doorspitten van de vakantiekiekjes met de thuisgebleven familieleden, keer op keer, zijn het bewijs. Als ze maar ontkomen aan hun werkelijke leven en goemoed, als ze maar in een soort van verstrooiing blijven hangen.

'Dit is absoluut waar en dit is waar je nu bent!' schreeuwt de Ansichtkaart in felle kleuren en oogverblindende zonneshijn. Ook al heb je de bergketens of de leeuwenwelpen afgebeeld op de kaart nog niet eens gezien op vakantie, hiermee overtuig je het thuisfront van jouw gelijk. De Ansichtkaart schreeuwt zonneshijn en wereldvrede; het pretendeert de utopie te zijn. Ansichtkaarten met vervuilde natuurschoon, afgeslachte neushoorns of wateroverlast door de jaarlijkse moessonregens verkopen niet en bestaan daarom niet. De realiteit doet er niet toe, het opgevoerde beeld op de Ansichtkaart is de vakantie. Er staat nog net geen vette rode stip op de kaart met de tekst: Hier bent u. Een Ansichtkaart is ook een product en verleidt elke potentiële koper/vakantieganger met een mooie foto op de voorzijde van kaart. De Ansichtkaart staat voor elke souvenir. Het aandenken is nep, wekt de illusie van schoonheid en wordt een nostalgisch aandenken aan de vakantie wanneer deze eenmaal voorbij is.

Reclamefolders vormen het derde item in het rijtje van manipulatieve, illusoire en verleidende reclame-uitingen en gebruiksvorwerpen. Ze hebben zowel iets van de shampooopretenties als ook de eigenschappen van het beloofde land, de utopie van het vakantieoord op de Ansichtkaart. Vette belettering toont de beloftes van het geadverteerde product. Hoe groter en opvallender des te beter en verleidelijker. De consument moet net als bij het shampooereclamefilmpje overgehaald worden om het liefst diezelfde dag nog de fiets te pakken en naar de winkel te gaan. Die flatscreen met dat sound- surrounding- system is helemaal de topper van deze tijd. De blikvanger in uw huiskamer! Over de prijs wordt niet geheimzinnig gedaan, die is in dezelfde grootte afgebeeld met een klein geheimzinnig sterretje, een asterisk, in de hoek rechtsboven. Het sterretje verwijst naar een net iets hogere prijs ergens anders op de pagina of naar de niet te lezen verkoopvoorwaarden. De duizelingwekkende kleuren van de zee en felgroene grasvlaktes van de Ansichtkaart worden ook hierbij gebruikt om de advertentie net wat sprankelender te maken. Net wat meer flair waardoor de advertentie en het aan te slepen product in het vizier valt van de makke consument. Het is verleiding, manipulatie en illusie in één. Wantrouwende technieken om de consument over te halen vandaag nog zijn aankopen te doen. Omdat ik er niet genoeg van kan krijgen en de voorbeelden legio zijn geef ik nog één televisiegerelateerde verontwaardiging. Oprah Winfrey. Wat Albert Verlinde voor Nederland betekent, een rol die hij zichzelf vooral aanmeet, is Oprah Winfrey voor de Verenigde Staten en eigenlijk voor heel de wereld mogen we wel stellen. Albert Verlinde de roddeltante, Oprah Winfrey de fijne familietante waar heel Amerika mee huilt of lacht. Zij is de verpersoonlijking van *the American dream*. Opgegroeid in een arm en treurig gezin heeft ze zich magnifiek opgewerkt tot één van de machtigste vrouwen in de wereld, enkel respect. Ze is belangrijk geweest voor de emancipatie van de vrouw en tegelijkertijd voor zwart Amerika. Ook het goede doel schuwt ze niet, in Afrika heeft ze verschillende grote projecten lopen. Hulde. Oprah Winfrey heeft macht en mag bijvoorbeeld Barack Obama tot haar vriendenkring rekenen. Mijn verontwaardiging gaat meer over haar show, de immens populaire Oprah Winfrey Show. Het publiek is hierin een vreemde verschijning. Misschien omdat ik het simpele induttende Nederlandse publiek gewend ben maar het Oprah Winfrey publiek lijkt wel buitenaards zo vreemd. Allereerst dragen ze op het programmaonderwerp afgestemde kleding. Komt er een triest en sober onderwerp aan bod dan draagt het publiek, vele honderden mensen, droevige donkere kledij. Is het een jofel en vrolijk onderwerp dan draagt men kleding in de kleuren tussen pastel en fluorescerend. Wanneer ik op een doordeweekse dag in een drukke winkelstraat loop zie ik werkelijk niemand met een dergelijk vrolijk gekleurd kledingstuk. De kleur bij een vrolijke show is verre van gemiddeld, haast buitenaards. Ik verdenk de show, de producent en het hele Oprah Winfrey team ervan dat er een stapel kleding ligt achter de schermen. De bezoekers komen binnen, hebben een jaar geleden eindelijk tickets kunnen bemachtigen, en worden vlug en snel gestileerd afhankelijk van wat ze aan hebben en welk onderwerp gepland staat. Het klapvee heeft geen keus. Fluorkleuren bij een vrolijk onderwerp en treurige begrafeniskledij bij dood en verderf.

Wat me ook fascineert is de uitwerking van zo'n show op het publiek. Er bestaat zoiets als de Oprah's Favorite Gift Show. In deze jaarlijkse show geeft Oprah Winfrey al haar favoriete spullen aan eenieder in het publiek. Het gaat hierbij om vele duizenden dollars per persoon. De cadeaus variëren van groot tot klein. Van tweedelig multifunctioneel messenset tot een luxewagen van het merk Ford. Alles wordt op spontane wijze als cadeautje weggegeven. Het enige criterium luidt dat het Oprah's favoriete spullen moeten zijn die ze ook dagelijks gebruikt (zogenaamd). De directeur of producent van een dergelijk product zal achter de schermen natuurlijk ook niet stilzitten om zijn product in de mega weggeefshow te krijgen. De producent weet dat wanneer zijn product op tv komt in de handen van een ster als Oprah Winfrey het product een absolute hit wordt in Amerika. Hoe pietlullig het product ook is zijn bankrekening zal met een aantal nullen worden aangevuld. Wanneer er een Ford wordt weggegeven wordt door Oprah Winfrey zelf de merknaam nadrukkelijk genoemd. Ford, Ford, Ford. Zo staat het in het opgemaakte en ondertekende contract. Van messenset tot luxewagen, alles wordt een gegarandeerde hit. De reacties van het

publiek tijdens de weggeefshow is opmerkelijk te noemen net als de kleur van hun outfits. Het klapvee, vooral vrouw, barst in tranen uit bij het krijgen van een cd-bon of dieetboek. 'Het beste dieetboek van de afgelopen tien jaar, *look at me!*' schreeuwt Oprah Winfrey luidkeels. De vrouwen op de eerste rij houden het niet meer. Met doorgelopen mascara aanbidden zij met open armen en opgeheven in de lucht de presentatrice alsof ze God zelf zien. 'I love you' en 'God bless you' zijn zomaar wat toespelingen van het Afro-Amerikaanse vrouwenpubliek die ik met mijn gebrekkige lipleeskunsten kan vertalen. Oprah is God. Na afloop van de Oprah's Favorite Gift Show wordt bij eenieder de vrolijke pullovertrui afgepakt en de eigen outfits teruggegeven. De tassen zijn volgeladen met verkregen cadeaus van God zelve met een rondreis door Timboektoe in het vooruitschiet. Of de show altijd even moreel en ethisch aanvaardbaar is daar twijfel ik net zo over als de opmerkelijk gekleurde kleding van de mensen in het publiek. Zo werden er laatst Nike schoenen weggegeven. Iedereen kreeg een paar sportschoenen. Volgens mij zijn de omstandigheden waarin de mensen werken- of zelfs nog kinderen-, waar het leer wordt gemaakt en de schoentjes in elkaar worden genaaid, nog steeds bedenkelijk. Oprah foei! Ook een uitzending waarin een ter doodveroordeelde vader op een groot scherm live in de studio verscheen en voor de laatste keer kon praten met zijn kinderen, hij werd de dag erop geëxecuteerd, vond ik tenenkrommend en immoreel. Zoiets doe je toch niet, of is dat Amerika en stellen zij geen enkele vraag bij zoiets verderfelijks. Vraag me af of de kinderen er uiteindelijk blij mee zijn. Ze hebben Oprah Winfrey ontmoet, zijn voor miljoenen mensen even het aandachtspunt geweest maar wilden toch eigenlijk nog één vraag stellen maar...daar was geen tijd meer voor. Reclame!

Het is niet enkel kommer en kwel op de Nederlandse televisie. Het is niet enkel en alleen negatieve verontwaardiging voor mij als kind van de televisiegeneratie. Er zijn ook mooie oprechte en pretentieloze programma's. Vaak sober en eenvoudig van opzet, zonder enige overbodige opsmuk of glinsterend, schreeuwerig decor. Eén zo'n programma is Kijken In De Ziel. De eerste indruk van het programma is een sober vraaggesprek tussen enkel een interviewer en geïnterviewde, meer heb je ook niet nodig. Het decor is een kamertje in een echte psychiatrische praktijk. Een lamp verlicht nog een beetje de geïnterviewde, een gerenommeerde psycholoog of psychiater. De vragen van Nipkowschijfwinnaar Coen Verbraak zijn opecht en recht door zee. Geen omzwerfing als een psychiater ooit een faliekante misstap heeft begaan in zijn professie. Geen vrijerij zoals je dat maar al te vaak ziet in media-epicentra Hilversum, Almere of Amsterdam. Door de echte interesse van de interviewer vertellen de psychologen en psychiaters net wat meer. '...maar dat wilde ik eigenlijk niet vertellen.' of '...niemand weet dat..' komt een enkele keer voorbij per uitzending. Geen fancy jingles, opgeleukte decorstukken of luidkeelse bumpers. Sober en oprecht. De taarten van Abel is eveneens een formidabel, mooi en lovenswaardig programma. Kan niet missen en biedt gedegen tegenstand tegen het roddelgedoe bij RTL Boulevard bijvoorbeeld, al blijven de kijkcijfers en het marktaandeel van dit oprechte programma een beetje achterwege. Het programmaconcept is simpel. Een man, de taartenbakker, belt aan bij een huis. Een kind doet open. Hij of zij heeft een brief geschreven en wil samen met de taartenbakker een overheerlijke taart maken voor een vriendje, vriendinnetje, opa of oma. Voor ze beginnen worden er eerst slingers opgehangen in de kamer of in de tuin, het is maar net waar ze de taart gaan maken. Slingers hangen en de tafel staat vol met snoep en andere lekkernijen om de taart uitbundig te versieren. Soms gaan ze halverwege het taartmaken even naar de tweedehands winkel op de hoek. De taartenbakker is namelijk gek op tweedehands winkeltjes. Ook zoeken ze dan een leuk dingetje om bovenop de taart te zetten. Wanneer oma van parkietjes houdt, prijkt er bovenop de taart een plastic parkietje. Dat de kleuren van het plastic ding absoluut niet matchen met de kleuren van de taart is absoluut niet belangrijk. Ook wanneer het kind een slagroomtoefje net even iets schever heeft neergekwakt dan alle andere vierentwintig toefjes dan is dat geen enkel probleem. 'Oh, maak niet uit joh' is de reactie van de taartenbakker. Tussendoor, net terug van het tweedehands winkeltje gaat opeens de telefoon. Normaal zou een programma gestopt of het moment eruit geknipt worden maar de taartenbakker neemt op en zegt dat ie de secretaresse van het huis is en er op dit moment niemand bereikbaar is. Ja, wel het kind des huizes maar die heeft het echt te druk nu met de kaarsjes. Het programma is volkomen pretentieloos en ook de 'foute' momenten worden er zorgeloos ingelaten. Het decor is de keuken of tuin, de kleding vies na een hevige knoeipartij. Wanneer de plakbandjes van de slingers opeens loslaten dan vallen de slingers vanzelfsprekend omlaag, gewoon vol en 'live' in beeld.

Intermezzo. De onbekende op de fiets droeg een grijze boerka. Het werd plotseling mijn meest fascinerende passant ooit. De boerka wapperde achter haar aan, haar voorkomen raasde door de lucht. De zwiepende cape van Zorro drong zich op in mijn fantasie. De luchtweerstand liet onbedoeld haar vrouwelijke lichaamsrondingen weer tevoorschijn komen. Het was een vrouw, overduidelijk. Het werd langzaam avond, het was schemerachtig wat de hele situatie nog mysterieuzer en sprookjesachtiger maakte. Ze hield zich netjes aan de verkeersregels behalve dat haar fietsverlichting niet aan stond, een mevrouw met een boerka, perfect geïntegreerd.

We schakelen over naar het desolate landschap. Ik herhaal: Het overweldigende desolate landschap met utopisch karakter zit in mijn hoofd. Het is een gedachte en biedt troost tegen de hypocrisie, hysterie en waan van de dag. Het karakter van het desolate landschap in mijn hoofd is sober, eenvoudig en evenzo opecht. De programma's als Kijken in de ziel en Taarten van Abel zouden zonder enige moeite op de buis kunnen verschijnen in die droomwereld. Albert Verlinde komt er niet op, absoluut niet. Er zijn mensen in de echte wereld die een dergelijk utopie opzoeken. Zij keren zich rigoureuus af tegen de maatschappij waarin ze wonen en proberen hun al dan niet gekrenkte heil te vinden ergens hier ver vandaan. Ik verdeel ze in twee groepen namelijk de avonturiers en de idealisten.

Henk de Velde is solozeiler in hart en nieren. Niemand houdt hem tegen. Verkiest de ruwe zee voor zand en land. Alleen al het repeterende ritueel van de voordeur open en dicht doen wekt zijn ongenoegen. Solozeiler en hardnekkig op zoek naar de vrijheid. Met zijn zeilboot vaart hij alle wereldzeeën over op zoek naar rust. De vrijheid waar hij naar op zoek is vindt hij enkel op open zee aldus Henk de Velde. Maar wanneer hij ergens op een exotische aanlegplaats aanmeert krijgt hij steevast te maken met de bureaucratische papierwinkel. Hij moet toestemming vragen aan de autoriteiten etc. Zijn gezochte vrijheid wordt daarmee enigszins onrealistisch en gemankeerd, of anders gezegd zijn vrijheid is en blijft altijd oneindig ver weg. Ik zou net voor aankomst omkeren om maar niet verzeild te geraken met de plaatselijke autoriteiten en haar verzengende bureaucratie, om de gehate afhankelijkheid te ontlopen. Het varen kost geld, zijn droom en vermoedelijke vrijheid kost geld. In Nederland aangekomen beginnen de onderhandelingen met potentiële sponsors, verlenging van contracten enzovoorts. Campina bijvoorbeeld. Ook geeft hij lezingen in het land, staat ingeschreven bij de Speakers Academy. Zijn zoektocht naar vrijheid is onrealistisch en steeds weer van tijdelijke aard. Steeds weer afhankelijk van anderen om de open zee te kunnen begroeten. Hij lijkt in een vicieuze cirkel te zitten. De gezochte vrijheid bevindt zich niet in die vicieuze cirkel maar structureel daarbuiten en daar blijft ie ook. Een patroon waar de vrijheid nooit in te vinden zal zijn. Blijvend afhankelijk van geldschietters, media-aandacht en zijn doordrenkt gehate autoriteiten die hij steevast de africhters van het land noemt. Zijn zoektocht is hopeloos en de teleurstelling komt altijd weer om de hoek kijken. Ik kan me voorstellen dat de teleurstelling alsnog groter wordt, de irritaties daarmee ook groeien en het algehele plaatje er steeds negatiever uit gaat zien. Dat is nu precies de valkuil van het zoeken naar de utopie in werkelijkheid. Het lukt nooit, daarom heet het ook utopie. En hoe langer je zoekt hoe groter en intenser de teleurstelling wordt. Daarom heb ik mijn utopie in de vorm van het desolate landschap in mijn hoofd en kan ik 'm inrichten op een manier zoals ik het wil. Komt geen geldschietster of plaatselijke autoriteit bij kijken. Volkomen vrij.

Thierry de Cordier is een Vlaams-Belgisch kunstenaar. Hij bevindt zich zowel letterlijk als figuurlijk aan de rand van de wereld. Ver van de maatschappij. Ver van de maatschappij heeft hij de ruimte, de lucht en de kans om te denken. Hij wil niet meegaan met de maalstroom van de tijd, het alledaagse. Aan de rand van de wereld heeft hij zagezegd zijn eigen wereld geschapen en kan hij doen wat ie wil. Een uitvalsbasis. Echter is er een probleem. Een kunstenaar heeft een publiek nodig. Zeker een maatschappij kritisch kunstenaar moet zijn boodschap verkondigen wil het geen privé aangelegenheid blijven. Vanuit zijn eigen leefwereld stuurt hij dan ook signalen naar de samenleving. Zijn werkhouding balanceert dan ook tussen spreken en zwijgen. Allerm minst een volmaakte utopie, een schijnvertoning wanneer het pretendeert een volstrekt afgezonderde uitvalsbasis te zijn. Hij houdt zich dan ook voor de gek. Iedereen ziet het maar hij blijft gestaag en star volhouden. Overeenkomstig met Henk de Velde wordt het waanidee alsnog groter naarmate de tijd en de pogingen verstrijken. Iedereen ziet het behalve de hoofdrolspeler. De ravenzwarte sculptuur U.M. (Paal) (1994-'95 collectie museum De Pont) is daar een perfect illustratief voorbeeld van. Het resultaat van zijn afgezonderde levens- en dus kunstenaarshouding. Het is een slank gevaarte van ongeveer drieënhalve meter hoog. Toorn hoog boven alles en iedereen uit met uitzicht over de weide omgeving staande in het zelfvermaarde toevluchtsoord. Het fascinerende beeld is in de hoogste regionen, op zijn kop en borst, voorzien van radertjes en zendapparaatjes om zijn gedachten en boodschappen de weide wereld in te kunnen sturen en reacties of de stand van zaken in de wereld terug te kunnen ontvangen.

Ed Wardle is programmamaker, cameraman en tegelijkertijd avonturier. Onlangs heeft hij een documentaire gemaakt met daarin de vraag of hij drie maanden kon overleven *in the middle of nowhere*. De documentaire heet *Alone in the Wild* en speelt zich af in het noorden van Canada, een volmaakt afgelegen wildernis, verstoken van mens en maatschappij. Eenmaal afgezet in de wildernis geniet hij nog van de enorme pracht en praal van de natuur. Machtige bergketens, prachtige dennenbossen en uitgestrekte stille meren. Echter bij het eerste shot vergaat mijn eigen enthousiasme van de documentaire eigenlijk al. Hij maakt zich druk om de belichting. Het beeld is overbelicht en als cameraman is dat ook inderdaad iets waar je je druk om maakt in het noorden van Canada omringd door hemelse natuurschoon. Ik begrijp het

al, deze onderneming is allesbehalve realistisch, en ik weer te naïef, te goedgegelovig voor tv. Nog in diezelfde aflevering legt Wardle uit dat hij een zendertje heeft. Hij moet elke ochtend op een knop drukken zodat men weet, het thuisfront, dat ie nog leeft. Als ie onmiddellijk opgehaald wil worden dan is daar een andere knop voor handen. Hoezo avontuur? De ernst en noodzaak is volledig verdwenen en mijn interesse in de hele onderneming ook enigszins. Enkele elementen van de meerdelige documentaire vind ik nog wel interessant te noemen. Hij bouwt met de primitieve middelen een evenzo primitief onderkomen. Hij ondervindt al snel een gevoel van veiligheid en geborgenheid wanneer het primitieve onderkomen slechts een evenzo primitief muurtje en dak bevat. Zo snel refereert de mens dus eigenlijk al terug naar zijn echte leven, de geciviliseerde maatschappij. Ook wanneer hij na een aantal dagen een klein vliegtuigje over ziet vliegen raakt hij helemaal overstuur. Het kleine vliegtuigje maakt hem zo emotioneel dat hij nog op hetzelfde moment nadenkt om terug te gaan en het hele avontuur wil afblazen. Het hele avontuur blijkt een grote beproevingsstest voor hemzelf te zijn, een egocentrische krachtmeting waar hij al van jongs af aan van droomt.

Zijn gemoedstoestand fluctueert in rap tempo, al naar gelang hij voedsel bijeen weet te sprokkelen. Klein wild kan hij afschieten als hij er tenminste eentje ziet lopen. Bessen en ander plantaardig materiaal is het hoofdbestanddeel van zijn dieet. De ene keer heeft hij een psychische ervaring die net zo snel als ie kwam weer volledig instort tot een hopeloos dieptepunt. Als hij weinig tot geen eten weet te vinden wordt zijn fysieke gesteldheid ook snel slechter. De ervaringen van het gemoed worden alsmäär schaarser. Volhouden is het devies, labiel de toestand. Hij is bang voor beren. De enorme stilte in zijn omgeving maakt dat Wardle overal om zich heen beren meent te horen. Elk klein geluidje is een beer denkt hij. Hij wordt gek. Lachen wordt direct afgewisseld met een huilbui en andersom. Paranoia is de volgende emotionele wantoestand waar hij in verzeild raakt. Hij zegt voor de camera dat ie elk moment door beren kan worden aangevallen. Bij een helder moment besluit hij om op de SOS knop te drukken. Al snel daarna wordt ie opgehaald uit zijn gedroomde wildernis - een jongensdroom ten einde. 'De wildernis heeft niks aan je eenzaamheid' en 'Voor de wildernis maakt het niet uit dat je geen voedsel vindt, de natuur kent geen medelijden' aldus Ed Wardle bij terugkomst. Deze documentaire toont aan dat de overweldigende natuur machtig is, oppermachtig ten opzichte van de mens. Het vinden van enig soort geluk in de wildernis, alwaar het Utopia, laat zich weer kennen als valkuil. Niemand overleeft de echte machtig overweldigende natuur. Een Utopia met hoge bergtoppen en diepblauwe meren enkel in gedachte is wel zo veilig.

Het bekendste verhaal van iemand die de maatschappij laat voor wat ze is en zijn heil zoekt in de overweldigende natuurschoon is vastberaden Christopher McCandless met zijn pseudoniem Alexander Supertramp. Hij groeit op in een keurig en rijk milieu maar gaandeweg zijn leven keert hij zich steeds meer af van dat milieu en de vertrouwde leefomgeving. Hij wordt met de dag idealistischer en voert hele gesprekken over ethische vragen en morele dilemma's. De mensen uit zijn omgeving typeren hem als iemand die al van jongs af aan op extreme en intense wijze zijn leven invulde. De ene trektocht na de andere. Geen fysieke uitdaging ging hij uit de weg. Hij behoorde tot de beste studenten van zijn *highschool* en ook in het sportteam was hij de beste. Voor de lol gaf hij training in de vorm van zogenaamde *killerruns*. Tijdens deze extreme *killerruns*, door onherbergzaam en onbekend terrein, ging hij in gedachte ten strijde tegen het kwaad en onrecht in de wereld. Ook het onrecht en armoede in zijn eigen Verenigde Staten kon hem furieus maken. Hij werd van een gezellige extroverte sociale jongen een introvert, monomaan, teruggetrokken persoon. Dat hij niks moest hebben van luxe en rijkdom blijkt uit het feit dat hij zijn studiebeurs van \$20.000 zomaar aan een goed doel overhandigde. Hij wilde niet verder studeren. Hij wilde de wildernis intrekken. Hij wilde het veeleisende experiment aangaan in hoeverre hij volstrekt en voor hem volmaakt onafhankelijk kon leven in de wildernis, zonder enige bemoeienis van de maatschappij.

'Alex', zijn pseudoniem, wist precies wat hij van plan was. Met amper iets om het lijf en al zijn bezittingen aan de laatste liftgever overhandigd, trok hij de weide natuur van Alaska in. Zonder geld of andere waardevolle bezittingen. Het waren stuk voor stuk ondingen uit de boze wereld. Enkel een dagboekje met op de laatste bladzijdes de kennis en kunde over het verzamelen en eten van wilde planten en bessen. De communicatie met zijn ouders is nihil ten tijde van zijn toertocht. Zij maken zich zorgen maar hij weigert te bellen. Het vinden van klein wild verloopt tijdens de eerste periode van zijn verblijf in de wildernis redelijk. Op een dag heeft hij een kariboe geschoten maar het vlees per ongeluk op een verkeerde manier geconserveerd. Er zitten al maden in het geschoten dier en opeten van het kariboevlees zou een gevaar opleveren. Voor niks een kariboe geschoten is zijn conclusie, het wordt de grootste tragedie uit zijn hele leven. Het was een flinke domper voor zijn gemoed. Kort daarop besluit hij toch maar terug te keren naar de geciviliseerde wereld. Eenmaal op de terugweg komt hij al snel voor een diepe en snelstromende rivier te staan. De weg geblokkeerd, hij kan niet verder. Een misrekening van zijn kant, uniek voor

iemand die zoveel eisen aan zichzelf stelt. Hij kan in de mensenwereld alles voor elkaar krijgen maar hier in de wildernis, het overweldigende landschap van Alaska, gaan de zaken niet altijd zoals hij het wil. Plannen maken kan maar of de natuur zich daaraan houdt is nog maar de vraag. Alexander Supertramp is ondergeschikt. De mens is nietig. Hij besluit terug te gaan zijn gebrekkige onderkomen, een verlaten bus die ook dienst doet als hut voor passerende jagers. Opeens gaat het sneller bergafwaarts met zijn gezondheid, verhogering ligt al snel op de loer met een onvoldoende mager dieet. Hij heeft de verkeerde zaden gegeten zo blijkt. Per ongeluk de verkeerde plant herkend voor een andere eetbare. Een fatale fout. Zijn fysieke toestand wordt zo slecht dat hij geen eten meer kan gaan zoeken. Hij schrijft een noodsignaal op een papiertje en hangt dit op aan de wand van de bus, hopen op een zeldzame behulpzame passant. Het mocht niet baten, hij delft het onderspit na 113 dagen in de wildernis van het onheilspellende ruige Alaska. Christopher McCandless, alias Alexander Supertramp, sterft in zijn bus, in zijn o zo geliefde wildernis ver van de gehate immorele maatschappij. Na drie weken wordt hij gevonden, verstarde en ineengedoken in zijn slaapzak. Vooraf had hij al gezegd dat hij goed wist wat ie deed al was enige overmoed hem niet vreemd. Hij wist terdege wat de gevaren waren en dat de dood erop kon volgen. Maar dat mocht van hem, de dood mocht hem begroeten te midden van overweldigende berglandschappen. De ultieme vrijheid werd zijn dood. Hij wordt door intimi allerminst gekenmerkt als een labiele ziel die op een blauwe maandag hopeloos Alaska binnenliep. Niet het stereotype man in een midlifecrisis die op een dag besluit te vertrekken om nooit meer terug te keren. Zo komen vele mensen jaarlijks om het leven in Alaska zo vertellen mensen woonachtig in Alaska in reactie op het verhaal van Christopher McCandless. Zij zien hopeloze zielen één voor één de wildernis verkiezen boven de maatschappij en maar zelden terugkeren. Christopher McCandless was allerminst zo'n stereotype gelukszoeker. De film Into the Wild (2007) van Sean Penn is geïnspireerd op het verhaal van Christopher McCandless. Echter een veel te ver doorgevoerde geromantiseerde versie waarbij allerlei interessante feiten uit zijn verhaal nog ontbreken. Mocht hij weten van deze geromantiseerde film over zijn utopische, door idealen gedreven toertocht, hij zou zich omdraaien in zijn graf.

De scheiding tussen avonturiers en idealisten is snel gemaakt tussen de vier bovengenoemde voorbeelden. Allen op zoek naar iets buiten de geciviliseerde samenleving, de maatschappij. Net als ik zetten zij zich af tegen de wereld om ons heen en zoeken hun heil ergens anders. Ze zoeken hun toevluchtsoord buiten de alledaagse maatschappij. Ik zet me ook af tegen de maatschappij, om precies te zijn tegen de gekte en onzin van alledag. Om nog meer te preciseren de hypocrisie, hysterie en waan van de dag. Ik vlucht echter niet omdat ik weet dat zoeken naar het beloofde land in de werkelijkheid uiteindelijk op een fiasco zal uitdraaien. De neergeschreven voorbeelden zijn hier een voorbeeld van. De kans van slagen is nul. Je vindt nooit je droomwereld in werkelijkheid, niet de droomwerelden zoals ik ze voorzie of de droomwerelden of idealen die de hiervoor genoemde voorbeelden laten zien. Het is en blijft een utopie. Ik heb mijn ideale desolate landschap daarom in mijn hoofd, in werkelijkheid zal ie nooit bestaan. Een troost enkel in gedachte. Een kluwen grijze hersencellen met medicinale werking en tegelijkertijd inhoudelijk van grote importantie.

Intermezzo. Daar zit ze dan. In de donkerte met enkel een bureaulamp op haar gericht. De vrouw op kantoor werkte gestaag door terwijl al haar collega's reeds vertrokken waren. De o zo geliefde collega's hadden nog wel haar werkplek feestelijk versierd met slingers en ballonnen. Het was haar verjaardag, gevierd met dubbel uitbetaalde overuren.

De grootste maatschappelijke verontwaardiging is nog diffuser en drukt een nog grotere stempel op deze maatschappij dan de drie fenomenen hypocrisie, hysterie en waan van de dag bij elkaar opgeteld. Het heet verstrooiing. Een vooral westers fenomeen meen ik. Blaise Pascal, Frans wiskundige en filosoof uit de 17^e eeuw schreef hier over. Zijn filosofische beschouwing is volgens mij nog volledig van toepassing op de samenleving van nu. Hij meent dat de mens in zijn diepste wezen diep ongelukkig is. Dit kernachtig ongeluk wil hij koste wat het kost vermijden. De mens probeert zo ver mogelijk van de kern van zijn bestaan met alle grote twijfels en vragen die hieraan verbonden zijn verwijderd te blijven. Hij laat zich verteren door passies en verwennen tot in de eeuwigheid om de hardnekkige kern te ontlopen. Van koning, jager en gokverslaafde, iedereen heeft er mee te maken. Ze willen allemaal ondergedompeld worden met al het mogelijke vertier. Ze menen zodoende gelukkig te zijn. Maar het echte geluk zal komen wanneer de kern genaderd wordt en de vragen gewichtig in overweging genomen worden. Dan pas zal het echte geluk je toelachen. 'Zo gaat het hele leven voorbij. We streven naar een rustig leven door te strijden tegen het een of ander dat dit in de weg staat, en als we het uit de weg geruimd hebben wordt de rust ondraaglijk door de verveling die zij veroorzaakt. We moeten daaraan ontsnappen en kunnen niet anders dan om drukte smeken.' aldus Blaise Pascal. De rust die men meent na te streven blijkt alsnog een schijnvertoning en de rust zal spoedig als wel meteen overgaan in het alledaagse verstrooide leven. Wanneer deze filosofie

gekopieerd wordt naar deze tijd zie ik nog steeds veel symptomen van verstrooiing in de huidige maatschappij, mogelijkerwijs nog meer symptomen van verstrooiing in de huidige tijd dan in de tijd van Blaise Pascal. Het lijkt een wel doorvlochten, volkomen ingebed, onopvallend fenomeen. Ik meen dat de verstrooiing vooral van toepassing is op onze Westerse maatschappij. Een tijdsbeeld die sterk opkomend is sinds enkele decennia. De ernst en noodzaak van ons bestaan is enigszins consequenteloos geworden. We kunnen het ons permitteren om onszelf te vermaken, we hoeven onze kernwaarden niet te verdedigen of veilig te stellen. De verstrooiing als eigenschap van de hedendaagse mens maakt hem en haar laks en het meest onzinnige blijkt het meest aantrekkelijk te zijn voor de zogenaamd slimme mens. Onzinnigheid, stompzinigheid en absurditeit viert hoogtij. Het werkt want we laten het allemaal welgevallen. Kritisch reflecteren over wat we doen is uit den boze. Iets dieper nadenken en op een hoger intellectueel niveau acteren dan het oppervlakkige alledaagse lijkt op een verbannen, abjecte daad. Wanneer we enigszins een momentje van verveling lijken te herkennen schieten er op geconditioneerde wijze meteen veertien voorstellen in ons geniale hoofd van dingen die we eventueel zouden kunnen gaan doen. En we doen ze ook allemaal. De verveling en het inzicht tot onze kern van ons bestaan wordt te allen tijde strikt vermeden. Ze lijken nog verder van elkaar verwijderd dan drie eeuwen geleden, de hoeveelheid aan verstrooiing en mogelijkheden tot verstrooiing zijn immers toegenomen. Staan we even op de bus te wachten dan moeten we toch ons mobiele telefoontje pakken en kijken hoe laat het is, we friemelen en frunniken wat wazig aan onze jas en pakken vervolgens een zakdoekje om de neus te snuiten. Om de tijd te doden en niet stil te vallen. Eenmaal ingestapt in de bus doen we dezelfde rituelen. Ik merk dat wanneer ik mijn stille kamer binnenloop al automatisch mijn televisietoestel aanzet. Een gegroeid automatisme. Mijn linkerhand bereikt na binnenkomst met één soepele armbeweging de aan en uit knop. Het bestaat niet dat ik een stille kamer binnenloop zonder een klein beetje vertier, zonder een stem uit radio of tv. De echte innerlijk rust moet verstoord worden. Het ontbijt deelde ik voorheen met de nieuwslezeres. Ze praatte me bij over de afgerukte ledenmaten, een zelfmoordterrorist en een naderende orkaan ergens ver van mij vandaan. Het maakte mijn begin van de dag er niet vrolijker op. Nu nuttig ik mijn ontbijtje met thee en suiker zonder de tv aan te zetten. Geen ramp die mijn boterham met kaas verpest.

In deze tijd komen we om in de verstrooiing. Men wil eindeloos verleid worden door reclame, fancy verpakkingen en nietszeggende tv programma's vol loze pretenties. Het tv-aanbod is decennia lang uitgegroeid tot een honderdvoudig zenderbestel; dit alles om de kijker gerust te stellen en te faciliteren, te voeden. Ook andere media zoals internet, kranten en magazines doen gewillig mee. Voor elk individu is er een totaalaanbod beschikbaar om hem of haar dag in dag uit te voeden met info of entertainment die hij of zij wil zien. Slaagt de zender er even niet in om de kijker te verleiden, hem te verdrinken in onbenulligheid, dan schrikt de kijker en zapt hij weg om ergens anders zijn nietszeggende heil te vinden. Het aantal uur dat wel als verstrooid verslaafd individu voor de computer en tv doorbrengen groeit elk jaar. Ook staan we als Nederlander hoog in het lijstje met het aantal vrije- / vakantiedagen die we natuurlijk ver van te voren al helemaal vol gepland hebben met onzinactiviteiten en vermaak. De kern van het leven, de twijfel en verveling, de zuivere gedachte moet vermeden worden te allen tijde. Internet is nog een graad erger in het faciliteren van het individu. De tv-programma's met de meeste opsmuk voldoen aan het verlangen van het individu om onder invloed te zijn aan een veelvoud van chronische verstrooiing. Dit alles om maar niet in twijfel te geraken over de situatie waarin hij of zij leeft. Om maar niet te geraken aan de kern van het leven: zuiverheid, oprecht en eenvoud - het desolate landschap. Het desolate landschap is waarachtig in zijn bestaansvorm en voorkomen. Er is slechts kern. Dat het o zo geprezen desolate landschap mijn Waterloo zal worden is niet te vermijden. Zoals de voorbeelden Christopher McCandless of de man lopend over de zoutvlakte, het wordt uiteindelijk de dood. Maar zoals McCandless, alias Alexander Supertramp zelf al zei, de wildernis mag mijn dood zijn. Het desolate landschap met utopisch karakter in mijn hoofd, mocht ie werkelijk bestaan en mocht ik hem verkiezen en betreden, zal mijn valkuil worden. Maar verstrooiing bestaat niet voor niets. Vermaak dient een doel. Men kan de grote last van deze tijd niet dragen. In deze prestatie maatschappij die onophoudelijk als een stoomboot vierentwintig uur per dag draait loopt met al op de tenen. Het gewone leven vergt al het uiterste van eenieder.

'Om niet de afschuwelijke last van de Tijd te voelen die je schouders verbrijzelt en je naar de aarde toe drukt, moet je je onophoudelijk bedrinken.' zo meent Baudelaire in het voorgaande gedicht. Het leven is al een zware beproeving op zichzelf, laat staan dat je je nog moet gaan bezighouden met de kernvragen van dat leven. Dat je na een dag hard werken nog druk moet maken over grote filosofische vraagstukken; het Zijn en onze taak hier op aarde, enzovoorts. Vermaak willen we na een dag noeste arbeid! Verstrooiing is niet voor niets een wel doorvlochten eigenschap van mens en maatschappij. De mens laat zich de verstrooiing en al het andere afkeurende, de kern

vermijdende opsmuk welgevallen om overeind te kunnen blijven staan, te leven. Men waant zich graag gelukkig zittend in een misselijkmakende achtbaan of sneeuwloze skivakantie.

Het werk dat hieruit voort komt is eveneens een tweeledig proces: mijn maatschappelijke verontwaardiging en het 'antwoord' hierop namelijk het desolate landschap met utopisch karakter in mijn hoofd. De één biedt troost en heeft een medicinale werking op de ander. Hierdoor houdt ik het uit in de vreemde, verstrooide en tevens hypocriete samenleving. Het zoeken naar beeld voor beide parallellopende wegen is net zo tegengesteld als de overpeinzingen. Voor de maatschappelijke verontwaardiging zouden talloze beelden kunnen volstaan, slechts enkelen zijn ongeschikt (wanneer ze een emotionele waarden hebben voor mij bijvoorbeeld). Voor het verbeelden van het desolate landschap zou maar één ultiem beeld enigszins tot een matige doch ontstemde tevredenheid kunnen leiden. Echter is het imaginaire landschap een Utopie en heeft het per definitie geen volmaakt eindbeeld – altijd ontevreden. Ik ben daar, de mens is daar, te onvolkomen voor om de Utopie te verwezenlijken, zowel in een werkelijke situatie en omgeving als ook in beeld op papier of met de duurste olieverf. Zo prachtig en overweldigend is het landschap namelijk. Dus veel geslaagde pogingen aan de ene zijde, de andere zijde kent hooguit één bij voorbaat onvolmaakte poging. Deze tegenstelling is overeenkomstig met de massaliteit enerzijds en puurheid anderzijds. Banaliteit versus oprecht. Een staande plantenbak wordt vervuild voor een rechthoekige hangende plantenbak en de rechthoek wordt omgetoverd tot een ovale *hanging basket*. Truttige plantjes sieren het banale object, rechtstreeks uit de maatschappij geplukt. Het zijn wat mijn betreft lompe objecten. Sier en opsmuk zoals ze in elk zogenaamd mooi en gezellig achtertuintje of balkonnetje te vinden zijn. Lompe dingen. Huiskamers kennen ook dit soort zogenaamde leuke objecten; kaarsjes, kandelaars, plateautjes met kaarsjes en kandelaars enzovoorts. Er zijn hele prullariawinkels volgestouwd met dit soort dingen. Banale objecten, stuk voor stuk het toonbeeld, mijn toonbeeld voor de huidige maatschappij. Objecten die niks zeggen en nooit iets te vertellen zullen hebben. Het zijn dingen, letterlijk dingen. Het kan enkel verschoven worden of kapot. Zoals leuke met opzichtige franje versierde glaasjes met een waxinekaarsje erin gepropt, je zet ze op de vensterbank en pas als je ze per ongeluk omstoot en kapot vallen weet je weer dat je ze had.

In mijn landschap bestaan geen kaarsjes, kandelaars, hangende bloempotten of truttige bloemetjes zoals de Fuchsia. Net als Albert Verlinde zijn deze opsmukartikelen een absolute *no-go* in het imaginaire landschap. Elementen uit het landschap vind je overigens weer zelden terug in het werkelijke leven, slechts incidenteel. Maar ook dan krijgen ze weinig aandacht omdat ze niet of nauwelijks herkend worden. Toch treedt er ook een zuinige liefde op tussen het banale object en mijn eigen weerzin ertegen. Neem nu een paars bordje die ik onlangs zag liggen in zo'n prullariawinkel. Het bordje was van normale grootte, een soort boterhambordje. Het was fluorescerend paars van kleur en was ingelegd met fonkelende nepdiamantjes. Het was werkelijk mooi van lelijkheid. Ik weet nog precies waar dat ding lag in de winkel. Er zat een opzichtige kras op en was iets afgeprijsd. Ook een banaal en absurd tafelkleed met bombastisch afgebeeld fruit heeft mijn liefde gestolen. Steeds als ik door het winkelcentrum liep, kwam ik langs een soort niet al te frisse tapijtenwinkel. En steeds zag ik in mijn ooghoeken een opzichtig tafelkleed hangen met een opmerkelijk gekleurd fruitpatroon erop afgebeeld. Het verbaasde me keer op keer dat er überhaupt zoiets bestond en zelfs verkocht werd. Men durfde er zelfs geld voor te vragen, per strekkende meter. Maar de verbazing werd langzaam een liefde. Een voorliefde voor het banale opzichtige object. En zoals altijd, een geliefde kost geld. Ik heb twee meter gekocht van het opzichte fruittafelkleed. De verkoper stond perplex en had niet verwacht ooit nog twee meter van dat kleed te zullen verkopen.

Ik vraag me af of ik iets aan het tafelkleed dan wel bloempot mag doen. Mag ik een ingreep plegen in het banale object zonder dat het zijn banale objectidentiteit verliest. Is het nog steeds datzelfde banale object wanneer ik er een schildering op maak of wanneer ik het tafelkleed bijvoorbeeld pontificaal aan de muur hang. Mijn antwoord is een volmondig ja. Het banale object heeft namelijk al een handeling van mijn kant ondergaan, ik heb namelijk al een selectie gemaakt uit de miljoenen geziene objecten in mijn omgeving en in allerlei winkels. Ik heb precies dat ene object gekozen en al die andere laten liggen en aan me voorbij laten gaan. Daarna komt al meteen de volgende handeling. Ik koop het object. Ook vreemd. Eerst iets als banaal en afschuwelijk typeren, bijna demoniseren en verafschuwen en dan nog oppakken en ermee naar de kassa lopen. Ik schaar het onder de liefde. Ik heb het in mijn bezit en neem het mee naar school. Nog een handeling van grote importantie. Hiermee wil ik aangeven dat er al verschillende keuzes en handelingen zijn gemaakt zonder dat ik het gekozen banale object überhaupt heb beschilderd of gemolesteerd. Het heeft al een hele procedure ondergaan. Het is mijn object geworden en heeft zijn maagdelijkheid reeds verloren.

Naast de banale objecten uit de maatschappij vertonen productenverpakkingen eveneens mijn maatschappelijke verontwaardiging. Een haarkleuringsdoosje en een vaatwastabletverpakking behoren onder andere tot de uitverkorenen. Pretenties, vette belettering, felle kleuren - de één nog erger dan de ander. Naast de bombastische productverpakking verkies ik eveneens opmerkelijke reclameadvertenties van bijvoorbeeld de eerder genoemde waxinelichthouders of kandelaars die je woonkamer zogenaamd opvrolijken en echte sfeermakers zijn in een ingedut familiegezien. Zowel de productverpakkingen als de reclame advertenties kunnen zomaar in een werk terecht komen of op zichzelf als werk dienen. De selectieprocedure van de verpakkingen en advertenties lijken op die van het banale object. Ik moet ze gadeslaan en ze als merkwaardig typeren. Het moet overeenkomen met mijn maatschappelijke verontwaardiging. Frappant, opmerkelijk, banaal enzovoorts. Het oeuvre van Pop Art icoon Andy Warhol, een kunstwerk op zichzelf, zou zomaar het summum kunnen zijn van het hele proces. Mijn maatschappelijke verontwaardiging staat tot elektrische stoel staat tot soepblik.

Het proces is zoals eerder gezegd tweeledig van aard. Het desolate landschap in mijn hoofd versus mijn maatschappelijke verontwaardiging. Het werk wat uit één van deze wegen voortkomt kan amper als een enkel werk het hele proces uitbeelden. Naast een productverpakking of item uit een reclamefolder moet haast een tekening van mijn desolate landschap hangen. Zonder één van beiden is het proces onvolledig. Of het ene werk automatisch de vraag van de ander oproept daar ben ik niet zo zeker van. Het wordt in eerste instantie toch op zijn eigen merites beoordeeld. Of het werk een bijbehorend tweede werk vereist zal nauwelijks opkomen bij de kijker, vermoed ik. Hiermee bedoel ik te zeggen dat een reclamefolder niet automatisch een desolaat landschap laat verschijnen in de gedachte van de toeschouwer. Ook andersom zal een enkel werk geen tweeledig proces tonen. Ik heb een haarkleuringsdoosje aan de muur geplakt met daarnaast een tekening van mijn o zo geprezen desolate landschap. Het doosje was leeg, het gaat om de verpakking immers, en is nog in een goede staat. De achterkant hangt tegen de muur zodat de verlokkelijke voorzijde het eerste is wat de mensen zien, net zoals in de winkel. Het levert een strenge tweedeling op. De één past niet bij de ander ook al hangen ze dicht bij elkaar. Misschien wordt de tweedeling juist veroorzaakt doordat ze dicht bij elkaar hangen. Maar ik vind de opstelling aan de muur te duidelijk, te streng. 'Kijk eens, twee tegengestelden!', niet geslaagd. Ook op andere manieren dan het pontificaal opstellen van twee tegengestelden heb ik uitgetoetst. Collages zijn hier een perfecte manier voor. Reclamefolders werden verscheurd en al dan niet gecontroleerd geplaatst te midden van uitingen uit het desolate landschap. De ruimte en tijd tussen de verschillende plaatjes werd gedicht met verf, inkt of krijt. Het geheel kreeg een vervreemde uitwerking. Het resultaat was beter dan het pontificaal ophangen van de tweedeling aan de muur. Het wordt met een collage één procesmatig geheel met beide lagen op een niet geforceerde manier uitgebeeld. De tweeledigheid zit er wel in maar niet op een overduidelijke aan te wijzen manier. Je kunt enkel, net als bij de fenomenen van hypocrisie, histerie en waan van de dag slechts aanwijzen waar de tweedeling zit. Definiëren waarom je een tweeledigheid verneemt in het beeld werd haast onmogelijk in de collages, een pluspunt. De Hiroshima reeks uit 1982 van de Oostenrijkse kunstenaar Arnulf Rainer heeft ook een overeenkomstige tweeledigheid mijn inziens. In die reeks heeft Rainer zwart-wit fotokopieën van het Hiroshima rampgebied bekrast. Het gaat om foto's van het getroffen gebied in en rondom Hiroshima na de atoombom inslag in 1945. De foto's tonen de zwarte donkere resten van een verwoeste stad met alle misère daarom heen. Daarboven, de horizon maakt een strikte scheiding, zie je een onaangestaste lucht. Rainer heeft de misère onder de horizon willen wegkrassen en de lucht onaangestast willen laten. Rainer krast ter verering of ter afkeuring. Bij de Hiroshima reeks overduidelijk krassen van het tweede soort. Hij heeft de kapotte stad in al zijn verwoesting willen wegkrassen. Wegkrassen naar de achtergrond om een nieuwe stad weer op te bouwen. Ik wil mijn absurde onzinadorderende maatschappij wegkrassen, verbannen naar een andere wereld. De lucht is het desolate landschap in Rainers Hiroshima reeks.

Intermezzo. Na een tijdje zag ik het pas. Het viel me op terwijl ik toch al een tiental minuten achter haar in de bus zat. Ze had een paardenstaartje, hoog ingezet. Een paars, ietwat oud en flets geworden trainingspak. Qua leeftijd balanceerde ze ergens tussen de levensfase van meisje en vrouw in, ze had een pools voorkomen. Allesbehalve opvallend en merkwaardig. Er zijn vele Polen bij ons in de buurt, ze dragen vaak oude kleding en trainingspakken. Regelmatig nemen ze de bus en een jonge vrouw met paardenstaart is evenmin het vermelden waard. Echter door haar paardenstaart zo hoog op haar achterhoofd in te zetten werd haar nek ontbloot. In haar nek zag ik 2 lieve kleine sproetjes. De sproetjes zaten precies op gelijke hoogte en waren even groot. Ook de afstand van het linker sproetje naar de linkerkant van haar nek en de afstand van het rechter tweelingsproetje naar de rechterkant van haar nek waren van gelijke afstand. De precisie moet haast een vooropgezet plan zijn om de buspassagier achter haar te doen verbazen, dacht ik bij mezelf.

Het desolate landschap laat zich overwegend uitbeelden in een tekening of schilderij. Het moet een oprechte eerlijke uitbeelding worden, niks vooraf gepland of uitgedacht. Het beeld moet intuïtief op doek of papier gezet worden. Ik gebruik daar, deels intuïtief gekozen, een potlood voor, het liefst 2 of 3B. De handeling op papier is een rechtstreekse vertaling van hoofd naar hand op papier. Het moet een intuïtieve handeling blijven. Het gevaar schuilt erin dat er een soort van automatisme inkomt, een manier waarbij de intentie verdwenen is en het 'zomaar wat doen' wordt. Dat wat je pretendeert moet ook één op één overeenkomen met de werkelijke werkwijze, anders pleeg je (zelf-) bedrog.

Mijn hand dicht op het papier, het potlood ver bij de punt vastgepakt. Het papier is klein van formaat, handzaam, lijntjespapier uit een schoolschriftje is perfect. Een klein formaat is ideaal wanneer ik een exemplaar thuis heb gemaakt en mee naar school wil nemen. Ook is een klein papier handig omdat het met enige nonchalance gehanteerd kan worden. Je scheurt een vel af van een groter schetsblok en je legt het direct op tafel of bureau, een scheurtje of vouw in het gekozen velletje is allerminst een probleem. Een spieraam fabriceren en het doek opspannen gaat ten koste van het opborrelende moment van zogenaamde 'inspiratie'. Daarnaast is de weerstand van een doek op spieraam ook een stuk minder aangenaam. Op bureau is de weerstand van het tafelblad door het papier tegen je potlood een één op één gevoel. De weerstand is net zo groot als de kracht waarmee je op het papier drukt. De weerstand van een strak opgespannen doek is bij lange na niet zo groot. Je zakt altijd een stukje weg in het doek, zeker wanneer je krachtig op het oppervlak duwt. Er lijkt spanning en kracht te verdwijnen. Op een tafelblad voorkom je dit, de weerstand op tafel blijft evenredig met de kracht waarmee je werkt.

Wanneer ik iets moet tekenen dan moet er op dat moment meteen gewerkt kunnen worden. Het oppervlak mag geschonden zijn voordat ik erop begin te werken. Liever geschonden zelfs, een perfect glad en maagdelijk uitzienend papier werkt storend. Het papier is dan zo onaanraakbaar en maagdelijk dat ik al met drie-nul achter sta bij wijze van spreke wat de tekening niet ten goede komt. Ik werk veelal op een horizontaal platgelegd vlak op bureau. Daarbij is de handeling het meest spontaan heb ik gemerkt. Daar kan ik het potlood het meest intuïtief sturen over het tekenoppervlak. Mogelijkerwijs speelt een vorm van conditionering een rol hierin. We hebben van jongs af aan op een bureautje leren schrijven, vanaf de basisschool. We werken dus al van kinds af aan op een horizontaal gelegen vlak en nemen deze aangeleerde ervaringen onbewust nog mee denk ik. Wanneer ik het teken- of schildersoppervlak recht hang, bijvoorbeeld aan de muur vastplak of op een ezel zet gebeurt er iets vreemds. De handeling met potlood wordt geforceerd en de lijnen komen absoluut minder spontaan en intuïtief tot stand dan op bureau. Het beeld is onvoldoende en niet naar mijn zin.

Ik kras op een klein velletje lijntjespapier. Het potlood ligt stevig in de hand en kronkels in mijn hoofd worden rechtstreeks vertaald via mijn hand en potlood op papier. Krassen zijn het in de vorm van zigzag- dan wel struikgewasstructuren. Her en der worden spontaan correcties aangebracht. Wanneer je vaker een dergelijke schets maakt ga je al snel de correcties incalculeren en de lijnen uitdenken voor een ideaal esthetische verhouding. Wanneer een dergelijke manier van werken nog spontaan wordt genoemd of überhaupt deze manier van werken om de hoek komt kijken is het tijd om even te stoppen. De abstract Expressionisten in Amerika, halverwege de vorige eeuw, hadden hier al last van trouwens. Je manier van werken wordt een succes om zijn geprezen spontaniteit. Het is verleidelijk deze spontaniteit te blijven pretenderen terwijl het werk naar verloop van tijd zijn spontaniteit had verloren. Het werk van Franz Kline bijvoorbeeld werd gelauwerd om de ferme krassen en hevige uithalen op doek, in werkelijkheid was het een precieze vertaling van een eerder gemaakte kleine schets. Mijn gekras komt niet zomaar uit de lucht vallen. In mijn preacademie tijdperk kraste ik er al lustig op los zo ontdekte ik pas geleden bij het terugzien van mijn eerste schilderwerken. De eerste schilderwerken vertonen al krassen op de achtergrond gemaakt met de punt van het paletmes, mijn favoriete kras instrument. Toen ik eenmaal op de academie zat en kennismakte met het werk van de eerder geïntroduceerde kunstenaar Arnulf Rainer kreeg deze vorm van expressie een duwtje in de rug, alsof het toen pas echt een geaccepteerde methode voor mijzelf was geworden. Het werk van Rainer inspireert nog steeds tot op de dag van vandaag.

De correcties kunnen met elk voorhanden zijnde medium worden aangebracht. Van latexverf, acryl, stift enzovoorts. Op dat moment is het maar net welk materiaal het meest dichtbij op het bureau staat. Wanneer ik het handzame potlood vervuil voor een verfkwas treedt er eigenlijk ook al een enorme verandering op, net zo dramatisch misschien als wanneer ik in plaats van horizontaal verticaal ga werken. Schilderen vereist verf op een verfkwas. Je moet steeds verf laden en dat is wat mij nu net stoort. Wanneer je in een soort intuïtief gedreven *flow* zit en je moet steeds verf laden is elke handeling van het doek vandaan een uiterst hinderlijke onderbreking. De concentratie en

afwezigheid tegenover de rest van mijn omgeving is van groot belang en wordt steeds te niet gedaan. Ook hierbij ontstaat een geforceerd matig beeld.

Intermezzo. Een auto, een statig doch patserige donkere stationwagen komt aangereden en stopt aan het begin van de beukenlaan. Een even statige doch patserige blonde van middelbare leeftijd uitzierende vrouw stapt uit haar auto en opent de achterklep. Een grote kastanjebruine hond springt uit de auto zoals ie al talloze malen uit de auto is gesprongen; blij om weer vrij te zijn. Tot mijn verbazing neemt de hond liefhebber in hart en nieren weer plaats achter het stuur en rijdt stapvoets de laan door. De hond volgt op speelse wijze en steekt een enkele keer de laan over van de ene grote boom naar de andere. De statige vrouw blijft in stapvoets tempo rijden en de hond volgt, hier en daar doet hij zijn behoefte.

De beukenlaan loopt ten einde. De vrouw, vermoeid van het traag intrappen van het gaspedaal, stapt de stationwagen uit en opent de achterklep weer. De hond sprint haast automatisch de achterbak in. Hij kent het ritueel en vindt het uitlaatritueel allesbehalve een vreemde verschijning, immers de domheid van de mens begint zelfs bij een hond te wennen. De vrouw vervolgt haar weg met de hond in de achterbak - op weg naar huis, de hond is uitgelaten.

Het landschappelijk karakter werd langzaam steeds meer uit het beeld verbannen. Bij de eerste aquarelwerken die ontstaan zijn op locatie is nog een duidelijk het Nederlands landschap te herkennen. Maar na verloop van tijd is zelfs de horizon verdwenen uit het beeld en werd het langzaam een meer abstract resultaat. Enige dieptewerking zal nooit verdwijnen omdat je altijd wel kleine en grote elementen in je tekening hebt staan. De kijker gaat dan, zo is mijn mening althans, automatisch naar perspectief structuur of dieptewerking zoeken. De mens zoekt naar iets herkenbaars ook al is het beeld nog zo abstract geschilderd. Mijn intuïtieve krassen werden herkend als struikgewas of hulstbladeren.

Bij het maken van een schildering, al was het maar ter afwisseling van het tekenen, werk ik vreemd genoeg toch vaak op een ezel. Ik installeer het doek en begin te schilderen. Overwegend acrylverf maar eigenlijk kunnen ook hierbij allerhande materialen aan de orde komen. Wanneer ik begin te schilderen moet ik eerst het oppervlak van het paneel leren kennen. Deze verkenning gebeurt vaak met een potlood. Een enkele potloodkras toont een verkend gebied. Daarna begint het maken van een perfect schildersplaatje zo is gebleken toen ik mijn werkwijze ben gaan analyseren. Een geaccepteerd schildersplaatje dat niet misstaat in de maatschappij. Een schildering voor boven de bank. Daarna begint mijn afkeer tegen dat maatschappelijk geaccepteerd plaatje. Ik begin eroverheen te schilderen als een zotte. Acrylverf wordt afgewisseld met makkelijker te hanteren materialen zoals krijt en houtskool. Het zijn oprechte uitingen welke niet tot stand komen met een verfkwast in handen zoals eerder gezegd. Oost-Indische inkt wordt afgewisseld met een tube olieverf die ik rechtstreeks op doek uitpers. Het perfecte plaatje voor de maatschappij is al snel verbannen naar een achterliggende orde. Enkele acryltoetsen schemeren nog door de kritische laag heen. Het gevaar is trouwens dat de kritiserende laag ook een perfect plaatje gaat worden naar verloop van tijd. We zijn, net als het horizontaal werken op plat vlak, ook gewend geraakt aan een mooi esthetisch beeld. Wanneer dit gevoel of herkenning boven komt drijven is het tijd om dit te accepteren en weer van voor af aan te beginnen met mijn kritiek. De laatste laag moet weer aangevallen worden. Opnieuw worden er tubes rechtstreeks op het doek geperst en vliegen er inktspatten tegen het oppervlak. De vraag is wanneer het beeld goed is en af. Een lastige en belangrijke vraag. Vooralsnog heb ik hier geen duidelijk antwoord op. Ik zou eindeloos door kunnen gaan omdat ik vermoed dat een maatschappij aantrekkelijk plaatje altijd weer te voorschijn komt en deze laag weer met gemak bekritiseerd kan worden. Misschien is de mate van oprechtheid een teken waar je aan af kunt lezen of je moet stoppen of niet of zelfs al te ver bent doorgeslagen. Wanneer de kritiek meteen een mooi plaatje wordt is de oprechtheid ver te zoeken en is het tijd om te stoppen. De Deense kunstenaar Per Kirkeby doet gerust een jaar over één specifiek schilderwerk. De ene verflaag na de andere. De gerenommeerde kunstenaar is tevens geograaf en avonturier. Zo heeft hij een keer een expeditie richting Groenland ondernomen. Zijn opgedane ervaringen lijkt hij te projecteren in zijn schilderwerk. Vaak begint een schilderij met herkenbare elementen; een bergketen, jagershutje of waterval. Naarmate de tijd verstrijkt en de ene verflaag de andere camoufleert, verdwijnen ook de herkenbare elementen langzaam. Soms blijft er een klein hoekje zichtbaar van het jagershutje of heb je nog enkel uitzicht op de toppen van de bergen. Het uiteindelijke beeld is episch en narratief van karakter. De kleurwerking in het totale beeld is hetgeen me het meest fascineert, in eigenlijk al zijn werken – hij is constant in zijn daden. Kleurwerking in de zin van een dynamische balans, allermindst statisch. Bij Kirkeby lijken de schilderwerken meer ontsproten te zijn uit de werkelijkheid. Hij lijkt de aardlagen, afkomstig uit zijn studie geografie, op doek te zetten. De realiteit lijkt de schilder nog in zekere zin te achtervolgen. Bij mij is er meer sprake van intuïtie/fantasie voor zover ik kan nagaan. Zoals eerder vermeld tast ik eerst het doek af en maak ik daarna onbewust een maatschappelijk

geaccepteerd schildersplaatje. Zo'n schildering die niet zou misstaan boven de bank. Daarna wordt het doek op intuïtieve dan wel spontane wijze bekrutiseerd en aangevallen. Niks geen uit de werkelijkheid ontsproten elementen, geen aardlaag te ontdekken. Misschien heeft elk schilderij, bekrast en belegerd met allerlei soorten media, ook een jaar rijpingstijd en vele lagen van protest nodig. Misschien geef ik nu te snel op en zal pas na de tweeëntwintigste aanval het werkelijke protest in beeld gevat worden.

Heeft de lezer al een enorme hekel gekregen aan de zin: desolate landschap met utopisch karakter in mijn hoofd? Misschien waren de afgelopen alinea's waarin het voornamelijk ging over hoe het werk tot stand kwam dan ook een aangename afleiding. Bij mij werd het zinnetje namelijk na verloop van tijd een blok aan m'n been. Het werd een riedeltje. Desolaat landschap met utopisch karakter in mijn hoofd. Desolaat landschap met utopisch karakter in mijn hoofd...enzovoorts. Zelfs afwisselingen met de woorden imaginair en idyllisch konden het einde niet voorkomen. Ik kreeg er genoeg van. Volkomen zelfbedrog. En een bedrog naar de buitenwereld ook. De toehoorders moet je overtuigen terwijl het voor jezelf allang een loze leus is geworden. Een loze leus zoals ze bij het CDA jaar in jaar uit hanteren. En ik haat het CDA, weg ermee. Weg met dat desolate landschap. Een mantra zonder enige oprechte bedoeling. In het prille begin was het zeker nog een oprechte tegenhanger van mijn maatschappelijke verontwaardiging. En de oprechtheid van mijn ageren tegen die maatschappij of facetten daarvan is nog steeds gewaarborgd naar mijn mening. Maar het desolate landschap heeft daarin zijn beste tijd gehad. De riedel maatschappelijke verontwaardiging heeft nog nauwelijks te kampen met haarscheurtjes. Misschien omdat het een grootheid is waar ik elke dag met nieuwe verbazing tegenaan kan kijken. Steeds komen er nieuwe verontwaardigende dingen aan het licht. De maatschappij als grabbelton of vergaarbak. Een eindeloze inspiratiebron. Het desolate landschap enzovoorts, enzovoorts was feitenloos. Ik had geen bewijs en begon langzaam toch ook te twijfelen aan het bestaan in zijn geprezen hoedanigheid. Het desolate landschap is verworpen tot een uitgewerkt medicijn, een placebopilletje.

Met het landschap overboord gegooid hanteer ik nu mijn eigen oprechte afkeer tegen de maatschappij. Afreageren zonder dat daar een veilig toevluchtsoord aan te pas hoeft te komen. Rechtstreeks en zonder enige vorm van (zelf-)bedrog. Nu geen advertenties, uitgekozen objecten of productverpakkingen. Krachttermen vormen het begin van een nieuwe reeks werken. Krachttermen die wat mij betreft een ruimere betekenis in zich hebben dan een object of afbeelding uit een reclamefolder. Een object is een symptoom, een term heeft een overkoepelende betekenis mijn inziens. 'Familiëdrama', 'Latente Hondsdolheid' en 'Pervert' (in het Engels), zijn slechts drie krachttermen die ik reeds heb gebruikt. De term 'Familiëdrama' duidt op een hele reeks van berichtgevingen in het journaal waarbij de man des huizes zijn kinderen had omgebracht, daarna zijn echtgenote en toen ook nog zelfmoord had gepleegd. Elke dag was er wel een dergelijk drama in het nieuws. Het leek een trend gedurende een maand of twee. Het tempo waarin het ene familiëdrama zich afwisselde met het andere maakte dat het slechts een pietlullig item werd in het nieuws. We kenden de vorige familiëdrama's nog dus waarom nog zoveel aandacht besteden aan het zoveelste familiëdrama. Opmerkelijk. Het leed wat er achter zit, de schok voor nabestaanden en omgeving maar ook de impact die het zou kunnen hebben op de kijker zou toch meer oprechte aandacht mogen krijgen. Een familiëdrama kreeg de banaliteit van *fast food* was mijn indruk. Treurnis zonder smaak. De term 'Latente Hondsdolheid' gaat over een verborgen virusinfectie in de maatschappij. Al sluimerend raakt iedereen geïnfecteerd. Het virus kruipt langzaam maar zeker via het centrale zenuwstelsel naar de hersenen tot het elk mens lamlegt en de dood erop volgt. Het virus bevat een uiterst gevaarlijke vorm van absurdisme en het banale. 'Pervert' uit de Engelse taal duidt op een persoonsbenaming van iemand die pervers gedrag vertoont. Een perversiteit waarbij diegene, de mens uit de maatschappij, een immorele abnormale lustbevrediging nastreeft. De maatschappij zit er vol mee. Niet perse op seksueel gebied, ziekelijke geld- en machtsgewin komen veel vaker voor (respectievelijk Dirk Scheringa en Jan Peter Balkenende). We zien ze op verschillende fronten in de media verschijnen. En zo snel als ze op het toneel verschijnen zo snel zijn ze ook weer plotseling verdwenen.

De krachttermen zoals hierboven vermeld en gedefinieerd, worden met een grote intensiteit neergezet op een klein velletje papier. Het liefst op een handzaam geschonden lijntjespapier uit het schoolschriftje. De woorden worden veelal meerdere keren neergezet waarna een desastreuze tornado alle orde en veiligheid wegveegt en camoufleert. Potlood, krijt, inkt en verf. Eigenhandig met de knuisten eroverheen gesmeerd met de kracht van een halve woedeaanval. Slechts een titel zou de woorden nog kunnen achterhalen. De verschillende media hebben de beladen woorden naar het achterland verdreven om voor de rest van hun bestaan onherkenbaar te blijven. Ze zitten weggestopt voor mens en maatschappij. Ontaan van hun schandelijke betekenis en bestaan.

Ik ben hoogstens tevreden met mijn gemaakte werk. Of moet ik zeggen enigszins tevreden. Van een reeks werken kan ik de beter geslaagden van de mindere scheiden. De kwalificatie goed is maar voor één of twee werken weggelegd van alle werken die ik de afgelopen jaren heb gemaakt op de academie. Misschien moet ik de catalogi van Cy Twombly ook maar dichtslaan. Een grote inspiratiebron, dat zijn de werken van Twombly zeker. Maar de moed zakt in de schoenen wanneer ik zijn werken, en dan slechts een plaatje ervan, naast mijn werk heb liggen. Een groot inspiratiebron zoals ik al zei. Die dynamiek, explosiviteit en tegelijk een vorm van sereniteit. Die materiaalbehandeling en -beheersing, die schwing. Uitmuntend. Die mysterie en de opdoemende vragen in een bijna geheel weggeschilderd vlak. Ik wil het ook kunnen en doe slechts een poging. En nog één en nog één. Het vraagt nog veel aandacht en concentratie wil ik echt het beeld hebben gemaakt dat ik voor ogen heb. Het beeld dat mijn bedoeling, ideeën en opvattingen over mijn verontwaardigde maatschappij in optima forma uitbeeldt. Nog vele pogingen zo vermoed ik. Inspiratiebronnen als Cy Twombly komen dan goed van pas.

Onze tuinman vraagt of ik de babyfoto's van het pasgeboren kindje van Jan Smit en zijn nieuwe vriendin al heb gezien, het was een item bij RTL Boulevard voegt hij er nog doodleuk aan toe. Op de toon waarop hij het aan mij vraagt klinkt een oprechte interesse. Maar ik kan niet antwoorden. Kortsluiting in mijn hoofd. Of ik de babyfoto's van het pasgeboren kindje van Jan Smit, die zanger uit Volendam, al heb gezien... Ben ik nou gek of is de rest gek geworden?

Waarom ager ik zo tegen de maatschappij waarin ik leef? Het antwoord is reeds her en der in de scriptie aan bod gekomen. Het schemert zo nu en dan door de regels heen. Het antwoord is ook niet eenduidig en zal dan ook eerder een samenspel zijn van verschillende oprechte motieven.

Misschien ambieer ik een parallelle loopbaan in de trend van Albert Verlinde. Ik creëer een oeuvre met een hoeveelheid aan banaliteiten en absurde beelden die niet misstaat naast de hele rompslomp van meneer Verlinde. Ben ik stiekem dan wel onbewust jaloers op Verlinde zijn talenten en succes? Wat ie doet dat doet ie goed. Is het voorbeeld in de vorm van de ultieme valse roddeltante mijn voorland? Of wil ik de maatschappij, vooral ook de media, juist een spiegel voorhouden? De tsunami aan banaliteiten en absurditeiten die elke dag ongevraagd tot ons komen met dezelfde wapens en munitie bestrijden. Ik verifieer meerdere keren per dag of de gekte en onzin nog bestaan en of mijn tegenaanval nog gegronnd is.

Wil ik echt iets bereiken met mijn kritiek op de maatschappij dan moet het van een enorme kwaliteit of omvang zijn en het liefst allebei deze eigenschappen bevatten. De lat ligt hoog net als het eisenpakket die ik mezelf op leg. De kwelgeest, de maatschappij, is in ieder geval groots en eindeloos. Het lijkt een vacuüm waarin ik mijn kritiek uit. Ik schreeuw maar de geluidsgolven worden direct gedempt. De criticaster kan roepen wat hij wil maar hij is de zoveelste die zich boos maakt. De kritische kunstenaar wordt doodgeknuffeld en dat is meteen ook het gevaarlijkste wapen dat de maatschappij op zijn beurt weer kan instellen. Doodknuffelen van de criticaster. Zijn woorden worden vrijwel meteen gemarginaliseerd. De toon wordt gedooft en hij blijft maar roepen. Door een uitblijken van enig effect roept hij harder en harder. De maatschappij kritische kunstenaar moet zijn grenzen te buiten gaan, veel verder dan waar hij begonnen was, om enig effect te oogsten. Extremen worden opgezocht maar het doodknuffelen blijft. Extremen monden uit in het belachelijke. Nog zo'n slimme truc van de maatschappij. De maatschappij kritische kunstenaar zoekt het belachelijke op om enig effect te genereren. Hij wordt de vleesgeworden grap. De maatschappij zal hoogstwaarschijnlijk winnen en kan doorgaan met zijn doorgewinterde fratsen. Youp van het Hek is misschien een dergelijk voorbeeld. Hij schopt tegen de elite en het wereldje daaromheen. Na het schoppen kwam het slaan en na het slaan begon ie te spugen. Pas heeft hij een duur herenpand ergens in het chique Amsterdam – Zuid gekocht. Hij behoort nu zelf tot het eens zo verfoeide establishment. De bourgeoisie is Youp zelf. Opgeslokt en volledig geaccepteerd. Hoe harder hij mept hoe beter, anders is het Youp niet. Ik vraag om een overdosis aan onzin, gekte en opsmuk. Ik zoek het, ik zoek het op. Expres zet ik de tv aan. Ik verifieer. Met opzet loop ik een onzinwinkeltje binnen volgestouwd met prullaria. Ik pijnig mezelf. Een overdosis wil ik krijgen om zo een immuniteit te genereren. Veel, meer en nog meer moet ik binnen krijgen tot mijn lichaam zich erbij neerlegt. Tot mijn lichaam maar ook mijn geest lamledige karaktertrekjes krijgt en zich alle onzin uit de maatschappij laat welgevallen. Ik geef me over na de fatale overdosis. Een diepe zucht en resistentie is het gevolg. De antennes die voorheen als een zotte zouden uitslaan bij het zien van een collectie waxinelichtje op een houten dienblad zijn verbrandt en kromgebogen. De antennes hebben hun functie verloren. Ik maak me niet meer druk over volgestouwde winkeltjes en huiskamers vol met onzinartikelen. Ik zie ze niet meer. Immun, resistent en één geworden met de eens zo gehate maatschappij. Maar enig zelfbehoud is mij niet vreemd. Vooralnog heb ik geen overdosis binnen gekregen. Vermoedelijk voorkom ik een acute immense blootstelling

om maar niet vereenzelvigd te worden met de absurde en weezinwekkende maatschappij. Ik voorkom zelf de immuniteit en behoud zo mijn maatschappelijke verontwaardiging.

Er moet een onderliggende doch overkoepelende structuur bestaan die ik middels dit hele proces probeer te achterhalen en doorgronden. De prangende vraag die ten grondslag ligt aan deze overkoepelende structuur luidt waarom de één geruststellend de krant kan lezen, de journaals kan uitzetten of RTL Boulevard kan kijken zonder verbijsterend de hypocrisie, onzin en absurditeit te bevragen of te bekritisieren. Waarom de ene persoon dit alles simpelweg laat welgevallen terwijl de ander (ik dus) niet verder komt dan de eerste pagina, eerste nieuwsitem of openingszin. Die onderliggende structuur bevat het antwoord waarom de meerderheid alles maar laat welgevallen en de ander bij alles vragen stelt - waarom ik ageer tegen de gekte en onzin in de maatschappij en de ander niet. Langzaam maar zeker probeer ik delen te herkennen van de structuur en een methode te vinden om er mee om te kunnen gaan. Het kunstenaarschap en mijn ingenomen positie zou één van de methodes kunnen zijn om langzaam maar zeker vertrouwd te geraken met de gekte en onzin uit de maatschappij. Ook het uitzetten van de tv of vaker sportprogramma's en voetbalwedstrijden bekijken is een andere optie.

Mijn positie als kritisch kunstenaar met daarbij de maatschappelijke verontwaardiging gedijt goed in de huidige tijd en omstandigheden. De maatschappij waarin ik leef is een vergaarbak van inspiratie, een onuitputtelijke bron. Zonder alle verontwaardiging zou mijn (denk-)proces tot stilstand komen. Het is naar mijn mening ook de taak van de kunstenaar om enige maatschappelijke betrokkenheid te tonen. De kunstenaar verkeert in een unieke positie om stil te staan bij de wereld waarin we leven, hoe de huidige maatschappij reilt en zeilt en daar de juiste vraagtekens bij te zetten. Zonder enige elitetrekjes te vertonen of zichzelf privileges toe te dichten. De boer op het land of de fabrieksarbeider achter de lopende band is trouwens net zo belangrijk maar vervult een andere taak en positie in diezelfde maatschappij. Zoals in de voorgaande tekst verschillende keren is aangestipt vraagt de huidige tijd en maatschappij waarin we leven om een kritische reflectie. Dit maakt dat de houding van de kunstenaar en de maatschappelijke betrokkenheid nog prangender en veeleisender wordt. Men kan niet blindstarend toekijken in deze tijd wat mij betreft. De huidige tijd vraagt om tegengas.

De verkondigde gekte en onzin in deze scriptie zijn allerminst absoluut te noemen. Het gaat over hoe ik de maatschappij beleef en zie. Door mijn eigen ogen en door mijn eigen hersencellen verwerkt en geïnterpreteerd. De lezer kan zich inleven in mijn optiek; de weezin delen of het volledig met mij oneens zijn. Ook al lijkt het soms op een allesomvattende waarheid te gaan, de hele tekst is en blijft een subjectieve belevenis van enkel en alleen mijzelf. Het proces en daarmee mijn beleving van de maatschappij om mij heen kan, mag en zal nog wel even doorgaan.

Geraadpleegde bronnen:

Art Since 1900. Hal Foster, Rosalind Krauss en Yve Alain Bois, 2004.
Kunst van de 20ste eeuw (tweedelige cassette). Ingo F. Walther, 2005.
Een vermoeden van vrijheid (rond de polen). Henk de Velde, 2002.
Over levenskunst. Joep Dohmen, 2008.
Hiroshima. Arnulf Rainer, Samuel Barclay Beckett en Elmar Tophoven, 1982.
Cy Twombly; cinquante années. Jonas Storsve, Simon Schama en Roland Barthes, 2004.

Alone in the Wild. Tigress Productions en Channel 4, 2009.

www.edwardle.tv

Wees altijd dronken! Uit: Het spleen van Parijs. Charles Baudelaire, 1869. (vertaling)

<http://www.youtube.com/watch?v=zVL74gA6oO8&feature=related>

(voordracht nl.-vertaling door Johnny van Doorn)

www.cytwombly.info

www.menil.org

www.wikipedia.nl

www.outsideonline.com

RTL Nieuws
RTL Boulevard
NOS Journaal

Mijn dank gaat uit naar:

Docenten:

Rob Leijdekkers

Jan Van Den Dobbelsesteen

Hans Scholten en

Piet Dirx

Studiegenoten:

Eefje Goos

Erik van Liere en

Niek Hendrix

Esther Liebregts

Noortje Haegens

Borre van der Hoeven

